

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
Egy sorra egy sor egy sor 20 fillér.
minden következőnél 16 fillér.
Együttér postt. sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 267.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, október 6.

A nemzet gyásznapja.

Arad, október 5.

A fájdalmas ünnepből, a melynek gyászfátyolán a harag, a szenvedélyek parázsának pirosa ütött át, a tiszta, szent megemlékezésnek fehér napja lett. Mintha azokkal az öregekkel, akik az aradi borzalomnak tanúi voltak, elfogyott volna a gyűlölet is, a mely a Tizenhármak sorsának okozóját illette. A történelem ítéleteinek ugyanolyan hatása van, mint a mindennapos bíróság igazmondásainak. Mikor a bíró elítél valakit, a bűnöst már nem éri a közvélemény jogos felzudulása. A világhistóriában már híven, tündöklően áll a magyar szabadságharc tizenhárom hős tábornokának bátorsága, haditehetsége, hazaszeretete, férfias katona-jelleme s velük szemben áll a szőszegés, a csel, a lovagiatlanság és a hadijog szentségén taposó kegyetlenség. A ki olvassa a históriát, érthet belőle; a boszu-lihegésnek már nincs az ideje.

De elenyészhetetlenül, s kegyeletben, fényben egyre gyarapodva tér vissza a hősök emléke október 6-án. Nem a halottsirató predikátorok tömjénezésére, dicséret-áradozására való ez a nap. A kegyeletnek legolcsóbb, leghamarabb hervadó virága a felső fokokat kereső magasztalás. Nemzeti hőseket ennél több illet meg: cselekedeteiknek, történelmi hivatásuknak, jelentőségüknek megértése, megbecsülése, fölismerése a hatásnak, a mely az ő életüknek és önfeláldozásuknak volt a következménye, és a mely el nem muló emlékként a ma eseményeiben, az előttünk folyó dolgokban is él, fenmarad tovább.

Ezernyolcszáznegyvennyolcnak dicsőségmámoros napjaiban, a csatazaj, a tábornok mellett megálmodott álmokban s tovább, ezernyolcszáznegyvenkilencben talán nem úgy álmodták meg a jövő Magyarországot, mint ahogy az 1867-ben bekövetkezett. De a negyvennyolcnak és negyvenkilencnek csatái, vérpazarlása, önfeláldozása és szenvedései nélkül sohase lett volna meg a Hatvanhét. Nekik, a hősöknek, a hazaszeretet óriásainak joguk volt

többre, merészebbre vágni; de ha mi, az utódok fájdalommal gondolunk arra, hogy a valóság, az élet mégse hozott meg mindent, amit álmodtak, hálátlanság velük szemben, meg nem becsülése az ő vérükből kikelt termésnek. Az élet, amely a kiegyezés után kezdődött, az ő életük folytatása a mai napig; minden percben, amelyben a nemzeti vagyoni, állami tekintélyben, kulturában gyarapodunk, az ő törekvéseik ujulnak fel és érnek sikert. Ez ezt a folytatást nem teszi a dicső múlthoz méltatlanná az, hogy a fegyverei és a formái, az áldozatai és a kockázatai mások. Mi, a napszámosok, kisebbek vagyunk, mint a hősök, de senkire, aki ezt a napszámos munkát becsületesen s nemcsak a maga javára, de a köznek hasznára végzi, nem lehet mondani, hogy megtagadja a hősök szellemét, az ő vértanúságukkal megpecsételt hitvallást.

Tíz, vagy tizenöt év előtt megbolygatták azt a kérdést: mi lenne, ha Petőfi ma is élne. Csodálatosképen senkinek se jutott eszébe, hogy arra próbáljon igaz feleletet adni: mi lett volna, ha az aradi vértanukat, Haynau durva lelkének áldozatait nem végzik ki? Ha az osztrák hadsereg főparancsnoki tisztét nem egy kalandor-multu, hirtelen nőtt hatalma kevély, elvadult katona üli meg, hanem a történelem logikájára számító, hőseket megbecsülő vezér? Ha a magyar szabadságharc leveretése után ugyanaz a szellem lett volna uralkodó, mint a mely a bur harcok leveretése után a legyőzöttek fővezérét, Botha tábornokot nemcsak hogy nem büntette meg, de kormányelnökké tette? Mi lett volna a tizenhármakból?

A feleletet meg lehetne találni gróf Andrássy Gyula példájából, a kit 1849-ben in contumaciam halálra ítélték, s a kiből Magyarország és Ausztria külügyminisztere lett. Felelet arra néhány katona-karrier is, a mely 1848-ban, az osztrákok ellen küzdő csapatokban kezdődött, s a mely a kiegyezés után, a magyar királyi honvédség

törzstisztikarában folytatódott. Felelet lehetne arra az agg Podmaniczkynek, Jókai Mórnak és másoknak életére, a kik a szabadságharc katonái voltak, s a kik ifjuságuk megtagadása nélkül vállalták a hatvanhetes politikusok között a térfikornak komoly munkáját.

De e példák nélkül is megtalálni a feleletet. A vértanuk közül egy se volt politikus; bizonyára később se lettek volna azok. Ha talán, a számkivetés évei után, mint Klapka generális, a hétköznapi életet folytatva, elegyedtek volna közibénk: a kiegyezés után bizonyára nem jelentették volna a kiegyezésnek örök tagadását, a kibékülés ellen való élő tiltakozást. S ha a haláluk egy irtózat, fájdalmas jogtalanságot jelent, a nemzetnek meggyalázását, — ez a jogtalanság elkövetőire, értelmi szerzőire vet árnyat. De az ő vértanu-haláluk se jelenthet mást, mint az ő életük s azt, a mi az életük folytatása lett volna: s ezért az ő nevük, az ő emléküik nem lehet forrása olyan törekvésnek, a mely a hatvanhétben megszerzett békét, harmóniát megzavarni, a fejlődésnek abban megszerzett alapját földelni igyekszik. S ezért nem válogathat senki se a magyar haza fiai közül, hogy egyik közelebb áll a vértanuk emlékéhez, a másik messzibb.

Az ünnep mindig egyforma marad. Változott körülmények és változott külsőségek nem jelenthetik azt, hogy egyszer nagyobb kegyelettel főnóduink a szomorú emlékek mellé, mint másszor. De a holnapi ünnepet főlébe emeli a régieknek s az egész világ előtt is láthatóvá teszi valami. A vértanuk szobra előtt a nemzet koszorúját Tisza István teszi le; nemzetének ma legkiválóbb, Európa minden művelt embere által ismert, ragyogó egyéniségű államférfia. Mi magyarok eddig is, kivétel nélkül, hűséges áldozói voltunk a szent oltárnak. De a mikor a koszorú Tisza István gróf kezében van, a kinek ma több joga van a nemzet érzelmevilá-

magyar kormányának közbenjárása eredményéül. (Nagy derűtlenség.) Hogyan hihetik most már azt, hogy Aerenthel is konspirált a hármasszóvevő ellen?

Az interpellációt kiadták a pénzügyminiszternek.

(A delegáció tagjai.)

Ezután kihirdették a delegáció és tagságokra törőnt zavarás eredményét. A póttagok közül Thuróczy Vilmos, Ghillányi Imre és Darvai Fülöp egyenlő szavazatot kaptak a ezért sorolással határozták meg a póttagságok sorrendjét. A sorrend ez: Thuróczy, Ghillányi, Darvai.

A delegációkba a következőket választották be: Apponyi Albert gróf, Bakonyi Samu, Batthyány Tivadar gróf, Beóthy László, Dániel Ernő báró, Dániel Gábor, id. Erdélyi Sándor, Grahovác Miska, Hegedüs Loránt, Heltai Ferenc, Holló Lajos, Issekutz Győző, Kammerer Ernő, Karátsonyi Jenő gróf, Kossuth Ferenc, Lang Lajos, Maylander Mihály, Melezer Vilmos, Mezőssy Béla, Nagy Ferenc, Nyegre László, Pap Géza, Pejaosevich Tivadar gróf, Perczel Dezső, Popovics Sándor, Rakovszky István, Rosenberg Gyula, Sággy Gyula, Sándor János, Sipeky Miklós, Solymossy Odón báró, Szidák Imre, Szüllő Géza, Talian Béla, Telekdy József, Tisza István gróf, Vojnits István báró, Werner Gyula, Wickenburg Márk gróf, Zliarziky Mihály rendes tagokat és Bódy Pál, Darvai Fülöp, Ghillányi Imre br., Muacsevics Vazul, Lukács György, Sipeky Sándor, Thuróczy Vilmos, Ugron Zoltán, Zákó Milan póttagokat.

Ezután elnök felbatalmazást kért, hogy szükség esetén a Házat újból összehívassa. A Ház a felbatalmazást megadta. Az ülés egy óra után véget ért.

Nem most először mennek határozatos politikusok az aradi gyászünnepre. Határozatos küldöttség Perczel Dezső vezetésével ott már egyszer Aradon. Ez különben nem is hazafiság, hanem kegyelet kérdése és mindenki a hazafias kegyeletnek áldoz akkor, amikor megjelenik a vértanúk szobránál és a vesztőhelyen. Ennek a kegyeletnek áldoz Tisza István is, aki egyike a legmegtöbbszöröttebbeknek arra, hogy a vértanúk szobrára letegye a kegyelet koszorúját.

BERZEVICZY ALBERT,
a képviselőház elnöke.

lelkészek is visszaérkeztek és meglátogatták a tábornokokat, kiket az éj alatt lelki vigasztalásban részesítettek.

Az őrnagy lenn az udvaron ezalatt szemlét tartott a csapatok fölött, melynek végeztével parancsot adott, hogy vezessék le a kilenc halálra ítélt tábornokot. Két sor gránátos között egymásután érkeztek a börtön-épület elé az elítéltek. Damjanich tábornokot, aki nehéz láncai miatt mankával nem tudott lemenni a lépcsőkhöz, úgy kellett levinni az emeletről. Először Nagy Sándor érkezett a kapu elé és az érkező tábornokok mindegyikének „jó reggelt” kívánt. Utolsónak érkezett Damjanich, akit Szombathy lelkész és egy őr vezetett. A többi tábornokok meghatott hangon üdvözölték Damjanichot. A hős tábornok számára egy ronda, szemétkocsinak illő parasztkocsi állt elő, melyre egy tiszt két bakával fel akarta segíteni Damjanichot. Ebben a percben Hoviger szigoruan odakiáltott:

— A sintérlegények végezzék azt!

Damjanich erre nagy felhevüléssel ellökte magát a bakát és meglátva a hóhért, oda kiáltott:

— Jöjjön ön, hóhér ur!

Az odajött hóhérrak, akit már ismert, körülfogta a nyakát és ránehezdedve a kocsi sára ült.

— Jöjjön ide mellém — mondá megint a hóhérrak, mire az melléje ült.

A hős tábornok újból átölelte a bakót és meghatott hangon így szólt:

— Ön ma az én legjobb barátom!

A vértanúk napja.

— A gyászünnepegy részlete. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5

Arad város közönsége az idén is őszinte kegyelettel és háláérzetével adózik a halhatatlan tizenhárom vértanú szent emlékének. Október 6-án gyászünnepegyet rendezünk, melyre Aradváros és Arad vármegye összes köz- és magán tisztviselőit, az iskolák tanárait és tanuló ifjúságát, valamennyi egyesületet, társulatot és a nagyjérdemű közönséget tisztelettel meghívjuk. Arad sz. kir. város közönsége nevében: Varjassy Lajos polgármester.

Az ünnepségek sorrendje

a következők:

Az összes tantestületek, hatóságok és egyesületek fél kilenc órakor a minorita templom előtt gyülekeznek.

Reggel kilenc órakor gyászmise a minorita atyák templomában. Az istentisztelet után az ünneplő közönség, az egyesületek és testületek az Andrássy-téren rendbe állanak és a vaggongyári munkások zenekarának gyászdulójával a vértanúk szobra elé vonulnak, ahol a tanuló ifjúság áll kordont, akik itt gyülekeznek.

A szobornál végbemenő ünnepély sorrendje a következő:

Az aradi Nemzeti Színház énekkara zene kísérettel elénekli a Himnuszot Tilger Árpád karnagy vezetésével.

2. Október 6. irta Palágyi Lajos. Elszavalja Keszler Ede színművész.

3. Máv. Dalegylet és az Acsev. Szárnyas-kerék Dalkör elénekli Október 6. című alkalmi költeményt Szablóczky János vezetésével, melyet Révfy Géza zenésített meg.

4. Ünnepi beszéd. Elmondja Tisza István gróf, Aradváros országgyűlési képviselője.

5. A fírendiház, a képviselőház, a politikai pártok, törvényhatóságok, társadalmi egyesületek és az iskolák koszorúikat elhelyezik a szobor talapzatán.

6. Az aradi nemzeti színház énekkara zene kísérettel elénekli a Szózatot.

Ezzel a szobornál az ünnepség véget ér s

a küldöttségek az ünneplő közönséggel a vaggongyári zenekar hangjai mellett kivonulnak a vesztőhelyre.

A vesztőhelynél a következő program lesz:

1. A Ferenc-téri polgári fiúiskola énekkara alkalmi és gyászdalt énekel.

2. Barabás Béla dr. az aradi 13-as bizottság elnöke beszédet mond a vesztőhely megvásárlására vonatkozó mozgalomról.

3. Ünnepi beszéd. Elmondja Szabó Ernő dr. főreáliskolai tanár.

4. A koszorúkat elhelyezik a vértanúk sirjának emlékoszlopán.

5. A ferenc-téri polgári fiúiskola növendékeinek éneke.

A vendégek.

Az ünnepegyen való résztvevőket a következők jelentették be:

Aradvármegyei függetlenségi és 48-as párt 30 tagú küldöttsége. Bethlen Gábor Kör. Az 1848-49-iki Honvédegyletek Egyesülete. Képviseli: Kléger József alelnök, Szegedy Maszák Hugó jegyző. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye. Képviseli: Benkő Albert dr. alispán, Kiss Ernő dr. orsz. képviselő, Berki József ny. főügyész, Nagy Ottó dr. tb. főjegyző. Székesszék. Képviseli: Kerekes Lajos dr. főjegyző, helyettes polgármester, Winkler Vilmos főmérnök és Farkas Sándor aljegyző. Hódmezővásárhely. Képviseli: Juhász Mihály kir. tanácsos, polgármester, Lázár Lajos és Fáy Antal törv. biz. tagok. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye munkapártjának 10 tagú küldöttsége Lippich elnök vezetésével. Máramaros. Képviseli: Dobay János. Marosvásárhely küldöttsége. Hunyadvármegye küldöttsége. Szabadka város. Képviseli: Biró Károly polgármester, Purgly Sándor dr. főispán, Szalag Mátyás rendőr-főkapitány és Vojnits H. József tiszti főügyész. Pest vármegye. Képviseli: Palóczy Horváth István, Förster Aurél és Zsolnay Jenő. Kecskemét. Képviseli: Angyal főügyész. Aranyosmarót. Képviseli: Levatic Gusztáv és Bandy Endre törv. biz. tagok. Borsod megye. Képviseli: Tarnay Gyula alispán, Brzóvay László gróf, Haller József törv. hat. biz. tagok. Pozsony megye. Képviseli: Horváth Géza főjegyző. Kolozs megye. Képviseli: Eszterházy Kálmán gróf főispán, Dózsa Endre cs. és kir. kamarás alispán és Felszeghy Ferenc törv. biz. tag. Kis-Küküllő megye. Képviseli: Sándor János orsz. képviselő. Gömör és Kishont megye. Képviseli: Szentiványi Árpád, Putnoki Mór, Farkas Zoltán és Hámos Antal

Damjanich az egész uton nyugodtan szivarozott; szivarja éppen akkor fogyott el, mikor megérkezett a vesztőhelyre. A katonaság háromszöget képezett, az elítéltek a közepén maradtak lelkészeikkel.

A halálra ítélt hősök Damjanich kocsija köré sorakoztak. Gróf Leiningen meghatottan a lelkészekhez fordult és így szólt:

— Nemsokára vége lesz, tisztelendő urak! Imádkozzunk együtt, hisz mindnyájan keresztények, mindnyájan egy atyának gyermekei vagyunk.

A lelkészek a hősökkel térdre ereszkedtek és imádkoztak.

Fél hét volt, mikor Tichy őrnagy parancsára előlépett Zinner hadnagy és felolvasta a halálos ítéletet. A tábornokok fejrázva hallgatták az igaztalan ítéletet, Damjanich pedig ingerülten így szólt a lelkészekhez:

— Gyalázatos koholmányok, miket itt nekünk felolvasnak.

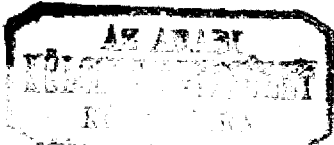
Az ítélet elhangzása után Vécsey tábornok odalépett Sujánszkyhoz és kérte, hogy szólítsa fel a bakót, hogy emberségesen bánjon velük. A bakó nyájasan válaszolt Sujánszkyknak:

— Geistlicher Herr, seien Sie versichert, Sie werden mit mir zufrieden sein.

Ezután Uthyka főporkoláb odalépett Tichy őrnagy elé, katonásan üdvözölte őt és érces hangon háromszor egymás után kegyelmet kért az elítéltek számára. Az őrnagy mindháromszor hidegen válaszolt:

— Istennél a kegyelem!

A kegyelemkérés gunyos formása után

törv. biz. tagok. Temesvár. Geml János kir. tanácsos vezetés alatt három tagu küldöttség: Csikmegye küldöttsége. Zalamegye. Képviseli: Bathiány Pál gróf és kir. kamarás, orsz. képvis., Bosnyák Géza és Eitler Zsigmond orsz. képvis., Ugocsa megye. Képviseli: Szentpály Miklós alispán. Debrecen. Képviseli: K. Tóth Mihály dr. tanácsnok és Aczél Géza főmérnök. Kassa. Képviseli: Blanár Béla dr. orsz. képvis. és Kérészy Zoltán dr. kir. jogakadémiai igazgató-bizottsági tag. Szepes megye. Képviseli: Csáky Gusztáv gróf, Okolicsányi Zsedenyi Ede és Takács József orsz. képviselők. Baranya megye. Képviseli: Jeszenszky Ferenc, Benyovszky Mór gróf, Andrita Tivadar dr., Frey János és Mándy Sámuel orsz. képviselők. Baja. Képviseli: Hegedüs Aladár dr. kir. tanácsos, polgármester. Makó. Képviseli: Galambos polgármester vezetés alatt négy tagu küldöttség. Szolnok. Képviseli: Kludik Gyula polgármester, Olasz János, Gruber József és Kiss Kálmán orsz. képviselők. Bihar megye. Képviseli: huszonkétféle tagu küldöttség az alispán vezetésével. Versce. Képviseli: báró Daniel Tibor dr., főispán, Markovics György dr. rendőrfőkapitány. Árva megye. Képviseli: Zmeskál György alispán, Csillaghy István főjegyző és Izsóf Ferenc dr. t. főügyész. Zólyom megye. Képviseli: Ferenczy Ödön tb. főjegyző. Ujvidék. Képviseli: Profuma Béla alpolgármester és Náray Talamé főszámvevő. Temesvármegye. Képviseli: Ferenczy alispán vezeése alatt 12 tagu küldöttség. Szegszárd. Képviseli: Simonits Elemér alispán és Kovács Sebestyén Endre. Békés megye. Képviseli: Daimel Sándor dr. főjegyző vezetésével egy küldöttség. Marostorda megye. Képviseli: Tiz tagu küldöttség. Mezőturi ref. főgimnázium száz tanulója Borsos Károly igazgató vezetés alatt. Vas megye. Képviseli: Radó Gyula dr. főjegyző és Gerlics Sándor törv. biz. tag. Egyetemi kör küldöttsége.

A munkapárt küldöttelei.

Az országos munkapárt tagjai közül a következő képviselők jelentették be részvételüket az itt olvasható sorrendben:

Hoványi Géza dr., Bornemissza Lajos, Ertsey Péter, Háromy László dr., Vermes Zoltán, Werner Gyula, Szojka Kálmán, Liposy Ádám, Almásy László, Balásy Árpád, Telegdy József, Csury Pál, Várady Zsigmond, Kammerer Ernő, Szepesházy Imre, Szinyei Merse Félix, Ghillány Imre báró, Richter János, Farkas Pál, Tagányi Sándor, Heincz Hugó, Pál Alfréd dr., Vadász Lipót, Janiga János, ifj. Molnár Viktor, Hegedüs Kálmán, Rosenberg Ignác dr., Hajós Kálmán, Hajós Ferenc, Horváth Mihály dr., Inozedy Samu báró, Miskolczy

Imre, Csáky Gusztáv gróf, Kostyál Miklós, Angyal József, Lónyay Géza, Kozma Andor, Blanár Béla, Héderváry Lehel, Podmaniczky Erdő báró, Sipeky Sándor, Farkas Zoltán, Léway Lajos báró, Haller József gróf, Haydu Imre, Szentiványi Gyula, Márkus László, Böllényi József, Rednik Gábor, Muzsa Gyula, Görgey László, Takács József, Kovács Gyula, Szalkay Sándor, Kovácsy Kálmán.

Én már 1899-ben, Széll Kálmán miniszterelnöksége alatt vezettem küldöttséget Aradra. Akkor Fábán László volt az aradi főispán. A Haz koszoruját én tettem le a vértanúk emlékére és a küldöttség tagjai között volt husz szabad-eloüparti is. A képviselőház millenáris díszruhába öltözött szolgálói olték a Haz koszoruját. A mostani tehát nem első eset, hogy hatvanhetes politikusok mennek el Aradra. Ez nem pártünnepe, ennek magas eszményi és tisztultabb hazafias jelentősége van, amelyetől távol kell tartani minden pártosnethozást. A tiszta hazafiság szolgálatába nem szabad beleegyezőnie semmiféle párthétközletnek. Bizonyára Tisza Istvánnak is ez a meggyőződése. Nem is lehet más, mert ez a helyes felfogás.

PERCZEL DEZSÓ,
orsz. képviselő;
az országos munkapárt elnöke.

A bihari gárda.

— Tisza István és kísérete Aradon. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5

Tizenkilenc perc kéféssel este kilenc óra 19 perckor érkezett meg az a személyvonat, melyel az országos gyászürnepszély illusztris szónoka, Tisza István gróf, Arad város országgyűlési képviselője érkezett meg Aradra, a biharmegyei küldöttség társaságában.

A vasuti állomáson a kiváló államférfiu kíváncsisághoz képest nem volt ünnepélyes fogadtatás. A perrenon igen nagy közönség várakozott s mikor a vonatnak harmadik kocsijából Tisza István kiszállott, Varjassy Lajos polgármester üdvözlötte őt néhány szóval. Tisza ezután a társaságban érkezett uraknak bemutatatta a polgármestert és néhány pernyi beszél-

getés után a pályaudvar előtt várakozó kocsikhoz mentek és szállásukra hajtottak. Tisza István gróf a Központi szállodában vett lakást és megérkezése után az étterembe ment le, ahol az aradi munkapárt elöljáróinak társaságában megvacsorázott.

A bihari küldöttségben, Nagy Bölöny József országgyűlési képviselő és Fráter Barna alispán vezetésével megérkeztek: Márkus László, Telegdy József, Ercsei Péter, Hoványi Géza, Tisza Kálmán gróf és Nadányi Gyula országgyűlési képviselők, továbbá Mórincz Pál császári és királyi kamarás, Orley György, Mártonffy-Rogdán, Bakács Béla, Buday József, Bernáth Zsigmond, Jákó Gyula és Pally Lajos törvényhatósági bizottsági tagok. Nagyváradi képviselőtében Rimler Károly polgármester, Hazella Gyula és Mihályfy Lajos dr. bizottsági tagok, Fehér Dezső és Szirmay Ödön szerkesztők.

Háromnegyed öt órakor állt vonatra a társaság, amelyhez Tisza István Nagyszalontán csatlakozott. Zubogó esőben, a felesége társaságátan nyitott kocsin hajtatott Tisza geszti kocsijából a szalontai állomásra. A vonat már indulásra készen állott és a küldöttség izgatottan tekintgetett a geszti orszáéutra, mert csodák csodája, Tisza István még mindig nem érkezett meg.

— Még lelkésik az ünnepi szónok, mondotta egy bihari ur, és mi lesz Aradon, hanem tudunk beszámolni a kegyelmes urral?

A vasuti személyzetre is átragadt az izgalom, mert a vonatnak már csak fél pernyi ideje volt. Végre elült az izgalom, mert a sorompót felhúzták az őt és áteresztette rajta Tisza kocsiját. Gyorsan leugrott a fogatról Tisza és meleg bucsut vett feleségétől, a vonat azonban megindult.

Mikor ezt Tisza Kálmán gróf észrevette, figyelmeztette a bátyját, aki egy snedig utarrással a mozdó vonat hátsóján termelt és ugyanígy szállott utána Tisza Kálmán gróf.

— Valószínűleg oroszva indult el a vonat, mordította Tisza István nevetve az őt üdvözlő barátainak. Szerencse, hogy nem maradtam le.

— Meghúztuk volna a vészféket! — szölt Bölöny József.

a főporkoláb újra katonásan tisztelgett az őrnagy előtt és megfordulva, az elítéltekhez lépett.

Pölsenberg tábornok előtt megállt s katonásan tisztelegve, így szólt:

— Ich bitte, Herr Rittmeister!

(Mindegyik elíteltet az osztrák hadseregben viselt rangján szólította.)

Ezután egy csomó kulcsot vett elő, a tábornok kezét, lábát a bilincsektől megszabadította és a katonai büntető-törvény parancsa szerint, odalökte a hóhérrak. Midőn a főporkoláb megfogta Pölsenberg kezét, a tábornok egy pernyi halasztást kért, odalépett Damjanichhoz és kezét szorította vele. Damjanich meghatottan megcsókolta a hőst és bánatosan mondta:

— Isten veled, barátom!

Pölsenberg ezután többi tábornoktársaihoz lépett, megcsókolta őket és a lelkészeket, mit ezek könyezve viszonzottak. Majd visszatért a bakóhoz, aki kézen fogva, a bitó elé vezette. Jobbján Sujánszky haladt és hangosan imádkozva a halottak imáját, megálltak az első oszlop előtt. Ekkor a bakó egyik szolgálója felszólította, hogy vegye le nyakkendőjét és gombjait ki mellényének felső gombjait Pölsenberg nyugodtan leoldozta nyakkendőjét, kigombolta mellényét és a pribék felszólítására fellépett a bitófa alatti emelvényre. A hős tábornok meghatottan intett bucsút társainak a bitófa alól, a hóhér két szolgálója megköti lábait, a hóhér ráteszi nyakára a kötelet, egy perc, és a hős tábornok kilehelte lelkét.

Másodszor Török tábornok előtt állt meg a

bakó. Katonásan tisztelegve, felnyitotta bilincseit. Török is sorba megcsókolta társait s szilárd léptekkel haladt a bitó alá, oldalán Bardócz atyával. A bitó alá érve, fellépett az emelvényre, a bakó nyakára illesztette a kötelet és a hős tábornok pár perc múlva kiszenvedett.

Harmadszor Lahner tábornok bilincseit oldotta fel a főporkoláb Lahner, Pléva atyával nyugodtan ment a bitó alá s mindvégig imádkozott. Pár perc múlva ő is kiszenvedett.

Knézich tábornok volt a negyedik áldozat. Pléva atyától kisérve ment a bitófa elé, hangosan imádkozva a halottak imáját. Mikor a hóhér a hurkot nyakába tette, még akkor is imádkozott és imádság közben szállt nemes lelke az égbe.

Mialatt a hóhér Knézichen végrehajtotta a borzasztó ítéletet, Nagy Sándor József a közelben megpillantotta Daubek százados hadbíró, aki őt a haditörvényszék előtt egyedül mentegette. Nagy-Sándor meleg kézzorítással bucsúzott el a derék századostól, azután visszatért helyére. Gróf Leiningen azt hitte, hogy most ő rá kerül a sor. A porkoláb azonban ötödször Nagy-Sándor tábornokhoz lépett és feloldva bilincseit, átadta a hóhérrak. A tábornokot Vinkler atya könyezve kísérte a bitó felé. Nagy Sándor észrevevén a lelkész könyeit, így szólt:

— A könyv itt hasztalan tisztelendő ur, inkább imádkozzunk!

Térdre borulva mondta el a halottak imáját, majd kezét szorítva a lelkészszel, büszke lényességgel lépett a bitófa alá. Bátran odanyuj-

totta nyakát a bakónak. „Hodie mihi, cras tibi!” kiáltja hóhérraknak és „Eljen a haza!” kiáltással kileheli a lelkét.

Hatodszor a porkoláb Leiningen grófnak oldotta meg a bilincseit. Mikor a porkoláb a tábornok elé lépett, zavarba jött és eké szóltá meg:

— Ich bitte Herr General Graf Leiningen!

— Tichy őrnagy gunyosan odaküldött:

— Was, Hauptmann Leiningen, sonst nichts?

Leiningen ezután engedelmet kért az őrnagytól, hogy a katonasághoz néhány szót intéshessen. Az őrnagy mogorván felelt a tábornoknak.

— Also reden Sie, aber nur kurz!

Leiningen a katonasághoz fordult és csengő hangon, németül, a következőket mondta:

— Csak most, későn esik tudomásomra, hogy felőlem azon hirt terjesztik némelyek, mintha én Budavár bevételénél az osztrák tiszteket oroszva meggyilkoltattam volna. Nekem nem engedtetett idő a magam kimentésére s most a lapok után sincs alkalmam azt megcáfolni; de itt az utolsó percben, Isten szabad ege alatt, midőn mindjárt a Mindenható ítélőszéke előtt állok, a jelenlevők előtt, ezen felőlem terjesztett hirt ünnepélyesen rosszlelkű aljas rágalomnak nyilatkoztatom!

Ezt az utóbbi tételt a nemes megbotránkozás hangján mondotta el és kalapját a földre vetve, odasietett társaihoz, mindegyik kezét bevesen megzorítja, arcaikat megcsókolja s Balót kézen fogva, büszkén a bitóhoz lép. Mikor már a bakó a nyakára illesztette a kötelet, odaküldött társaihoz:

— Na, az rossz lett volna és örülök, hogy nem volt rá szükség — mondotta Tisza.

Csabán néhány pernyi idő volt az átszállásra. A kálauz-kocsitól számított harmadik kocsi volt fentartva a küldöttségnek.

— Kegyelmes uramnak külön szakaszt rezerváltatott a főnök ur, jelentette a kálauz.

— Köszönöm, de nem utazom senkihez — mondotta Tisza és beszállo a már elhelyezkedett társaság által elfoglalt fülkék egyikébe, ahol helyet s oritottak részére.

Tisza István aradi tartózkodása idejére — mint azt már régebben megírtuk — programba vette, hogy a gazdák legelő-kérelmi ügyének tanulmányozására is fordít gondot. Levélben értesítette Varjassy Lajos polgármestert erről a szándékáról és arra kérte, hogy csütörtök reggel hat órakor vele együtt menjen ki a családi erdőbe, ahol az állami erdőfelügyelőség képviselőjével egyetemben megtekintik a gazdák által kért területet. Tisza István személyesen fog eljárni a földművelésügyi minisztériumban a kérdés kedvező elintézése céljából.

DAMJANICH JÁNOS

Az aradi rátemplom-ban, az egykori gránice idejéből való katonakápolnában nagy esküvő volt hatvanhárom esztendő előtt: egy oszárzi kapitány vette nőül Csernovics Emiliát, a temesi grófnak lányát. Három esztendő s szerelem volt a küszöb a boldogságnak, amely ezzel a házassággal kezdődött. Egy esztendő s boldogság után kezdődött a harc. A oszárzi kapitányból a magyar szabadságharc seregének ezredese, tábornoka, fővezére. Bálványozott hőse lett. Aztán — a fővezérből fogoly lett és a temesi gróf büszke leányának Haynau előtt kellett könyörögni, hogy urával beszélhessen. Október hatodikán pedig a bitófáról kellett lelopnia a férjnek, a csaták croszlánjának holttestét, akit egy félésszázad özvegyesével siratott meg, egy országgal együtt — Damjanich Jánosné.

Magyar miniszterek Bécsben.

— A katonai bünvádi perrendtartás reformja. —

(Fővárosi tudósítók telefonjelentése.)

Arad október 5.

Lukács László pénzügyi és Zichy János kultuszminiszter ma Bécsbe utazott, Khuen Héderváry gróf kormányelnök pedig már napok óta Bécsben tartózkodik. Lukács László pénzügyminiszter azonnal érintkezésbe lépett Bilinszky lovas közös pénzügyminiszterrel s a két államot érintő ügyekről tanácskoztak.

Zichy János gróf mai utazását felhivatalosan magánlátogatásnak mondják. Valószínű, hogy a miniszter a trónörökösénél volt kihallgatáson. Újabb utazása megerősíteni látszik azt a hírt, hogy lemondási szándékai vannak.

(Az új katonai bünvádi perrendtartás)

Bécsből jelentik: Ma délelőtt 11 órakor megkezdtek a tárgyalást a katonai új bünvádi perrendtartás reformjának. A tanácskozáson Schönauich közös hadügyminiszter elnökölt. Résztvettek: a két állam igazságügyi, honvédelmi miniszterei és a két kormányelnök. Délután folytatták a tanácskozást, amely este fél 7 óráig tartott. A részleteket illetőleg megegyezés jött létre a két kormány képviselői között. Valószínű, hogy a delegációk tanácskozási ideje alatt folytatják ezt az értekezletet.

(Igazságügyi reform)

Budapestről táviratúzzák: A képviselőház igazságügyi bizottsága ma délután folytatta az új polgári perrendtartás tervezetének tárgyalását. Az ülésen Erdélyi Sándor elnökölt, a távollévő minisztert Rohonyi Gyula államtitkár képviselte. A bizottság a 19-28 ig terjedő paragrafusokat tárgyalta és elfogadta; a 29 ik paragrafus tárgyalásánál, mely a szerződéseket illetőleg az illetékeséget állapítja meg, nagyobb vita támadt. A bizottság azután folytatónlag elfogadta a 30 ik paragrafust is.

Bécsből jelentik: A belga király tiszteletére adott tegnapi díszebéden a király sokáig tárgyalt Neumayer bécsi polgármesterrel és

feltűnő hosszasan, leereszkedő kedvességgel beszélgetett vele. A király örömet fejezte ki a polgármester budapesti látogatása felett és azt jegyezte meg, hogy ez a látogatás meg fogja erősíteni a jó viszonyt, mely mindkét fővárosnak érdekében áll.

DESSEWFFY ARISZTID

A rómaiak beszélnek Fabiosokról és Cremera patákról; ilyen forma

epizódja van a komáromi csatának a Dessewffyekre nézve. Dessewffy Arisztid igen veszedelmes helyen van: összes kísérete vagy elesett, vagy sebesült és ép utolsó tisztjeit küldi jelentéssel a fővezérhez, mikor előbbi segédje: Dessewffy Gyula, ki Bicskénél korábban megsebesült volt, a csata legveszélyesebb perében jelenti, hogy „berukkolt”. Rögtön parancsot küld általa egy távolabb felállított lovassági osztályának a támadásra. A parancs azonban oda sem ért, az osztály már támadott.

— Ki vezényli az osztályt? kérdi egy éppen onnan vissza érkező segédtsíztől.

Dessewffy Lajos, — volt a felelet — a Ferdinánd huszárok őrnagya.

E percben érkezett oda Psotta huszárezredes, kérve a vezénylő Dessewffy-t, adna neki néhány huszárt, hogy a monostori sáncokban az ellenségtől elvett ágyukat a várba szállíttathassa; de nem volt felesleges embere egy sem. Pedig éppen akkor erős osztrák csapat rohanta meg ismét a monostori sáncokat, hogy vesztett telepét újra visszafoglalja. Psotta csaknem kétségbe volt esve az ágyukért. E kétes percben vágatott oda Dessewffy Zsigmond, Psotta segédtsíztje és jelenti ezredesének: hogy az ágyuk megmentéséről és bevontatásáról sikerült gondoskodnia. Psotta örömkönyekkel szemében, mondta:

— Arisztid, boldog vagy; oly család tagja, melyben mindenik egy-egy hős.

A képviselőház pénzügyi bizottsága — mint Budapestről jelentik — pénteken délután ülést tart.

— Isten veletek bajtársak! nemsokára egy más, igazibb bírót fogunk állani, ki igazságosabban fog feletünk itélni!

Sujánszky atya nem tudja visszafojtani felindulását és sirni kezdett. Damjanich szomorúan mendá neki:

— Mit sir tisztelendő barátom, hisz kit kezében tart — s a feszületre mutatott — az s az igazságot akasztatott fel.

Ekkor Tichy őrnagy éppen Damjanich kocsija előtt állt meg lovával. A tábornok kissé előrehajolt üléséből és németül így szólt az őrnagynak:

— Mire való ily barbár módon kinzani az embert? katonát golyó illet. Talán ilyneben is gyönyörködnek önök!

Az őrnagy — mint Sujánszky írja — erre szomorú hangon válaszolt Damjanichnak:

— Hígyje el uram, ha azt érezné, mit én jelenleg érzek, másként beszélne.

Ezután a porkoláb Aulich tábornokhoz lépett és hetedik áldozatul felnyitotta bilincseit. A hős tábornok elbucszott társaitól és a lelkészekről és Sujánszky kíséretében nyugodtan ment a bitófa alá.

Ezután Damjanich János tábornok elé lépett a főporkoláb és katonásan tisztelegve, ép úgy, mint a többieket, az osztrák hadseregben viselt rangjuk után szólítván, kinyitja bilincseit.

— Az hittem már, hogy én leszek az utolsó, ki a csatában mindig első voltam, — szólt Damjanich a lelkészekhez.

Majd leoldotta fekete nyakkendőjét és átadta Sujánszkynek, azzal a kéréssel, hogy utolsó emlékül adja át szeretett Emiliájának.

Ezután a könyező lelkészek leemelték a ronda parasztszekérről a hőst, a ki valamennyit megcsókolt és mankója segítségével néhány lépést tett előre, s aztán megállt. A halhatatlan emlékü hős szenvedő kinézésű alakja e percben rendkívüli hatást tett még az ott felállítva volt osztrák katonaságra is. Több tiszt és közlegény szemében könny csillogott, a vezénylő őrnagy lovával hátravonult, hogy megindulását el ne árulja; egy, a hős vértanúhoz közel álló százados könyeit törli; Damjanich észreveszi és szelid, nyugodt hangon mondja neki:

— Eljen százados ur! Ön, ugy látszik, rokonszenvvel viseltetik irántunk; — segítse az Isten, hogy minél előbbre haladhasson a rangfokozatban.

Ezután a hős tábornok újból elindult, a lelkészek segítségére siettek, de Damjanich így szólt:

— Hagyjátok el tisztelendő urak, nem sokáig van már szükségem a lábaimra!

Oldalán Szombathy és Sujánszky lelkészekkel lassan a bitó alá ért, megszorítván a lelkészek kezét, így szólt Sujánszkyhoz:

— Tisztelendő barátom, áldja meg az Isten, ne felejtse el, amire kértem.

Ezzel megcsókolt Sujánszky homlokát, a bitó alatti számolyra lép, odanyújtja nyakát a bakónak és csodálatos hidegvérűséggel így szólt:

— Kérem, vigyázzon a szakállamra, össze ne kuszálja, az mindig kedves volt előttem!

— Majd e szavakkal:

— Szegény Emiliám! Eljen a haza! a győzhetetlen hős kilehelte nemes lelkét.

Az utolsó áldozat gróf Vécsey Károly volt,

akit az osztrákoknak szerzett sok kellemetlen, ségért szándékosan hagytak az utolsónak. Nyolc társának halál-küzdelmét nézte végig, ő volt a kilencedik. A zokogó lelkészekből egyenkint elbucszott és szilárd léptekkel haladt a bitó felé. Mielőtt a számolyra lépett volna, az előbb kiszenvedett Damjanich tábornok még meleg hullájához lépett, s lehajolva, megcsókolt a hős tábornok kezét. A fenséges jelenet könnyeket csalt még a körülálló katonák szemébe is és a csapatok sorából hallani lehetett a hangozó zokogást. Ezután a vitéz tábornok fellepett a számolyra, odanyújtotta nyakát a bakónak és pár perc múlva ő is kiszenvedett.

A bakó, elvégezvén borzasztó mesterségét, Tichy őrnagy elé lépve, így szólt:

— Nemde, őrnagy ur, jól teljesítettem a kötelességemet?

— Emberileg — felelt az őrnagy megindultan.

A sötét emlékü bakó, — szemtanuk állítása szerint — tényleg rendkívüli ügyességgel és gyorsasággal végezte irtózatoss kötelességét, oly annyira, hogy csodálatos módon egyiknek arca sem volt a halálos kinoktól eltorzítva.

Mikor a bakó félrevonult, az őrnagy imára vezényelte a kat naságot, az ima végétével pedig beszédet intézett a csapatokhoz, feltétlen engedelmessegre intvén őket. Ezután hat gránátos hátrahagyásával, a katonaság visszatért a várba, a lelkészek letérdeltek a bitófa előtt és imádkoztak.

A nap előbújt felhői közül, fényes sugarait lebocsátotta a földre és glóriát vont a vértanuk sápadt homloka köré.

En és az egész nemzeti munkapárt örömmel látjuk azt, hogy a párt tagjai szép számmal és impozáns módon fognak részt venni az okt. 6.-i gyásznappélyen. Épp úgy örülünk Tisza István nemes vállalkozásának. Tudom ugyan, hogy ez nem politikai ünnep és nem is akarok ebből politikai kérdést csinálni, de azért politikai szempontból is örvendetesnek és helyesnek tartom, hogy a hatvanhetes párt ilyen szép számmal és impozánsan kéri ki a maga részét a vértanúk ünnepéből!

Hegedüs Lóránt,
orsz. képviselő.

Elűzték a portugál királyt.

Uj köztársaság Európában. — Manuel király eltűnt. — Vérengzések Lisszabon utcáin. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 5.

Nagy, világraszóló esemény híre érkezik a távoli pirenei félsziget kis államából, Portugáliából. Ez az ország harmadféleztendővel ezelőtt, 1908 febr. harmadikán véres eseménnyel lepte meg a világot. Lisszabonban, Portugália fővárosában a nyílt utcában agyonlőtték Carlos királyt. A forradalom akkor elpusztította a királyt. Most ismét vad erővel tombol a forradalom, amely a nép elnyomatásából és nyomorából sarjadt ki. Tegnap a nép a katonaságtól támogatva megfosztotta trónjától a huszonegyesztendő Manuel királyt, aki atyja megöletése után került a trónra. Manuel királyról ebben az órában nem tudni: hol van. Az egymásnak ellentmondó táviratok egyike szerint a fiatal királyt a forradalmárok elfogták; másik sürgöny azt jelenti, hogy Manuel elmenekült az országból annak hallatára, hogy a forradalmárok Portugáliát köztársasággá kiáltották ki.

Ennek a korszakos eseménynek mélyen fekvő okai vannak.

A nép évtizedek óta nyomorban él és a közhivatalnokokat gyakran nem tudta fizetni az állam, mert a közjövödelmeket az uralkodó család fényűzése emésztették föl. A hadsereg kebelében is forrongás támadt, mert a tisztikar jogos igényeit hosszas kérés után se teljesítették. Amikor Carlos királyt elpusztította a nép haragja, azzal a boldog reménységgel emelték trónra a fiatal Manuelt, hogy meghallgatja a polgárság panaszos szavát. Ebben azonban csalódtak és az elégtelenség egyre tüzeesebb lángok alakjában csapott föl. A vasutasok már hónapok óta nem kaptak rezsze fizetést, emiatt néhány nappal ezelőtt kitört a sztrájk, amelyhez a postások is csatlakoztak. Az a rettenetes zürzavar, amely a forgalom teljes megbénulása következtében keletkezett, megérlelte a forradalom vezetőiben azt a gondolatot, hogy a királyt el kell üzni. Ezt a tervet keresztül is vitték s ezzel a világeseménynyel új mederbe terelték Portugália sorsát: megteremtették a köztársaságot.

A Portugáliában történt nagy eseményekről itt következik részletes tudósításunk:

Kitört a forradalom.

— Az első jelentések. —

Madrid, október 5. A Fabra-ügynökség jelenti fentartás mellett: Santanderből egy német hajóról, amely Lisszabon előtt horgonyoz, távirati jelentés érkezett, amely így hangzik:

Lisszabonban kitört a forradalom. A hadihajók bombázzák a királyi palotát, amelyre a forradalmárok kitűzték a köztársasági zászlót.

London, október 5. Már a mai lapok táviratot kaptak, hogy Lisszabonban komoly zavargások törtek ki. Az összes forgalmi eszközöket használhatatlanná tették a forradalmárok. A táviróvezetéseket elpusztították, a vonatok nem közlekednek. Lisszabonban komoly harcok voltak és a republikánusok már több sikert arattak.

Páris, október 5. A Matin drótnélküli táviratot kapott, mely szerint Lisszabonban kitört a forradalom. A hadsereg és a flotta a forradalom pártjára állott, hadihajók bombázzák a királyi palotát. A lap jelenti továbbá a forrás megnevezése nélkül, hogy Manuel királyt elfogták.

Hamburg, október 5. Dálbea jelentés jött, hogy Portugáliában megakadt a hajó- és vasúti forgalom. Annál nagyobb volt a megdöbbentés, mert közelebbi részleteket nem lehetett megtudni. A hamburgi nagy szállító cégek és hajószállítók táviratoztak üzletfeleikhez Lisszabonba, azonban választ nem kaptak. Dél óta megszűnt minden összeköttetés Portugáliával.

A császári postaigazgatóság is csak annyit közölt, hogy portugál városokba a posta- és táviróhivatalok nem vehetnek föl telegramokat és postaküldeményeket.

Hamburg, október 5. Estig a legnagyobb bizonytalanság volt, mígnem egy hamburgi hajózási vállalat hoz értesítést jött egy uton levő hajónak feldzétől, hogy a vasutas sztrájk egész Portugáliában kitört és megakadt a táviróforgalom is. A sztrájkoló vasutasokhoz csatlakoztak a posta- és táviró hivatalnokok az utolsó szálig.

Páris, október 5. A portugál partvidékről egy francia hajó dróttalan táviratot küldött Ste Marie sur Merbe (Departement Bouche) és onnan továbbították a Marconi-telegrammot Párisba. A jelentés mindössze ennyit mond:

Portugáliában forradalom. A fővárossal megszakadt a forgalom. Délután két órakor bombázni kezdték a királyi palotát, a melyet a hadihajók bekerítettek. A szárazföldi hadsereg és az egész tengerészet a forradalmárokkal tart. Lehetetlen közelebbi híreket megtudni Lisszabonból.

Hasonló tartalmú táviratot kapott az Echo de Paris szerkesztősége is.

Casablancából jelentik: Lisszaboni jelentés szerint a tengerészeti arzenál és a királyi palota előtt heves harc folyt le. Ágyukból gránátokat lőttek a palotára. Délután két óra tíz perckor lehullott a királyi lobogó és felvonták a helyére a zöld-vörös köztársasági zászlót.

Páris. A felkelés Lisszabonból áttért a vidékre is. Az összes nyilvános épületek a felkelők kezében vannak.

A fellázadt hadsereg.

Berlinből jelentik: A Lokalanzeigernek jelentik Capo Blancoból reggel 4 óra 5 perckor:

— A hadseregnek, különösen a tüzérségnek és a haditengerészetnek nagy része fellázadt a királyi család ellen. A hadihajók és az erődök kitűzték a forradalmi lobogót. A hadihajók két órakor bombázni kezdték a palotát. A városba vivő összes utakat elzárták, a távirókat elvágták úgy, hogy kénytelen voltam Capoba menni, hogy onnan drótnélküli táviratot küldhessek. A hajó fődélzetéről nagyon jól láthattam a palota bombázását. A palotát nagyon sok golyó érte. A harc kimenetele egyelőre kétséges. Nem tudni, hogy a vidék hogy fog viselkedni. Déli egy órakor nagyon erős puskaharc keletkezett. Hír szerint a forradalmárok elfogták a királyt, erről azonban még részletesen nem tudnak.

Vérengzések Lisszabon utcáin.

Magánjelentések szerint Lisszabon utcáin véres harcokat vívnak a forradalmárok. Még nem ismerik a halottak és sebesültek számát, mert a lisszaboni táviróvezetéseket elvágták és pontos részletek nem érkeztek a harcra. A forradalmárok több kaszárnyát és katonai erődítményt elfoglaltak. Nem igaz az a hír, hogy a király elmenekült; Manuel a forradalmárok fogságában van.

London, október 5. Az itteni lapok borzalmas jelenetekről adnak jelentést, melyek tegnap a királyi palota környékén lejátszódtak. Több összeütközés is volt, melyeknek során sok katona és polgár elesett. A palota és a közelben levő házak erősen megrongálódtak.

Egy szemtanú élményei.

Berlinből jelentik: A Berliner Zeitung am Mittag lisszaboni tudósítója egy hajóról a következő dróttalan táviratot küldte:

— Lisszabonból idejöttem, hogy önöket dróttalan táviratban értesítem. Két nap óta rezsze fizetést nem kaptak a lakosság hangulata a kormány ellen. Bombardos antiklerikális képviselő meggyilkoltatása még sietette a forradalom kitörését. Általánosságban azt tartják, hogy a klerikálisok követték el a gyilkosságot és nem tartják valószínűnek, hogy egy örült ember vitte volna véghez. A hadihajókról, tengerészeti kaszárnyákról, az erődökről, a Tájó balparti épületeiről forradalmi zászló leng. A királyi palotát csapatok vették körül. Az ágyuk dörgése ide halatszik. Reggel három órakor zárom táviratomat. Meg fogom kísérelni, hogy Badajosba eljutassak. Még mielőtt az első lövések megtörténtek volna, egész tiszta volt előttem a helyzet. A forradalom volt ez: a portugál dinasztia vége. El akartam menni a táviró hivatalba, de hasztalan. A republikánusok mindenképp arról gondoskodtak, hogy a vidékkel és a külfölddel való összeköttetést megszakítsák. Vasuton se tudtam elragyni a várost. Óriási nehézségek árán jutottam el a kikötőbe. Csónakot kerestem, de mint idegent, mindenütt bizalmatlansággal fogadtak. A csónakosok megtagadták a szolgálatot. Bőséges borralalók árán elvittek egy vitorláshoz, ezen eljutottam Casablancába egy gőzörré és innen táviratozom.

A forradalmi vezér.

Páris, október 5. A portugál republikánusok itt időző vezére, Magalhães Luus, a Matin tudósítója előtt így nyilatkozott:

— Régóta hirdettük, hogy kikerülhetetlen a királyság eltörlése, de reméltük, hogy a

kormányforma megváltoztatása rendben és nyugalomban, főképpen pedig a szabadon kifejezett népakarat folyamánként fog végbe menni. A hatalom birtokosainak makacssága és elvakultsága okozta, hogy az események másféleképp alakultak.

A forradalom előkészítése.

Hogy mi az oka a forradalomnak, arról ezt jelentik Lisszabonból: Az utóbbi napokban vasúti sztrájk volt az országban. Ez volt, ugyán látszik, a szervezett forrongásnak előkészítése. A modern forradalmaknak ez az első lépésük: a közlekedés érverésének megállítása. Az oka elsősorban is az ország általános közállapota, a mely körülbelül ugyanolyan, mint Spanyolországban. A papság épen olyan hatalmas, mindent elnyelő, a parasztok épen olyan nyomorban vannak, a tudatlanság ép oly sötét, ipar, kereskedelem up egy lézeng.

Az utóbbi időben ehhez járult egy türhetellen, nyomasztó drágaság, a melynek keserűségével éles ellentétben áll a papság és különösen a királyi család költsége. Már a három esztendője kitört első válságnak, a mely Carlos király meggyilkolásával tört ki, az volt az oka, hogy a királyi család kiméretlenül költséges. A szegény kis országban a királyi családja úgy él, mintha nagy és hatalmas birodalom uralkodója volna. A civillistát sokszorosan túllépi és úgy szerez pénzt, hogy egyszerűen a hadügyminisztertől vagy a tengerészeti minisztertől elveszi a közcélokra szánt összegeket. Ez lett a veszte a királyi családnak, mert a ki nem elégített, elhanyagolt hadsereget ezzel a köztársasági párt karjaiba kergette.

A megnyomorított országban olyan volt az olkeseredés, hogy a minap lefolyt választáson, minden kormány-erőszak és korrupció ellenére, az antidinasztikus pártok csak kevés szóval kaptak kevesebbet a képviselőházban, mint a kormánypárt. Most, úgy látszik, az országos ellenzéknek sikerült csatlakozásra megszerezni tetemes részét a hadseregnek, amelyben különben is csak két évtizede, hogy a lázadások és pronounciamentok kora megszűnt és ezzel valószínűleg meghúzták a lélekharangot a portugál királyság fölött.

Az ország ismerői már régen állítják, hogy Portugália feltartóztatlanul a köztársaság felé halad. Ha a mostani forrongás csakugyan nagykitjedésű és sikerül elég erőre kapnia, akkor ez a változás most feltétlenül megtörténik. Egy királysággal kevesebb lesz Európában. Az ország ugyan a diplomáciailag teljesen Anglia befolyása alatt áll. Angliának fontos érdeke, hogy Portugália modernizálódjék, konszolidált állapotok legyenek benne. Ezt pedig a királytól, a ki francia színesnőket tart a palotában, nem várhatja. Ha a forradalom annyira megerősödik, hogy Angliának nem kell biamázstól tartania, az első viharok lecsillapulta után az új rezsimet elforja ismerni és támogatni fogja. Spanyolországban is Anglia kezdeményezésére indult meg az új, modern, radikális irány, a melyet a portugál események erős lökéssel terelnek majd előre.

Páris, október 5. A jelek arra vallanak, hogy Portugáliában csakugyan döntő események készülnek. Olyan nagy volt a fel-fordulás az utóbbi időben, hogy minden lehetséges. Biztosat azonban nem tudhatunk, mert Portugáliával megszakadt a távirati összeköttetés. Itteni diplomáciai körökben elhiszik, hogy forradalom tört ki Lisszabonban, ellenben túlzottnak tartják azt a hírt, amely már azt is ujságolja, hogy Manuel királyt a forradalmárok elfogták. Köztudomású, hogy bár az ifjú király alkotmányos érzelmű, nyílt és a leg-

erélyesebben elzárja a szabad véleménynyilvánítást, nem tűr királatot sennek bizonyosságát adta a legutolsó választások idején. Viszont nem szabad elfelejteni, hogy szeptember 28 án, mikor a kortest a király személyesen nyitotta meg, sem a szabadelvűek, sem a progresszisták, sem a forradalmárok nem jelen-tek meg.

Egy magánlevél azt írja, hogy Manuel királyt az utolsó időben a parlamenti pártok nyíltan támadták, mert hallani sem akart arról, hogy a progresszisták részt vegyenek a kormányzásban, noha a választásokon erősen megnőtt a pártjuk. Manuel király fitogtatja alkotmányos érzületét, ellenben szigorúan meghagyta, hogy a hatóságok nyomjanak el minden véleményt, amely a király ellen irányul.

London, október 5. Az udvari párt már régebben figyelmeztette a királyt, hogy veszedelem készül és ekkor Manuel király általános meglepetésre azt mondta, hogyha parlamenti uton megy végbe a nagy átalakulás, ha a parlament többsége kívánja egyhangu határozattal a köztársaságot, ő meghajolna ilyen votum előtt és elhagyná Portugáliát.

A Lueda című lisszaboni lap három nap előtt megszavaztatta közönségét és az olvasók legnagyobb része a köztársaság mellett szavazott.

Mi történt a királlyal?

Páris, október 5. Éjjeli egy órakor a Daily Mail párisi ügynöksége táviratot kapott a londoni szerkesztőség-től, hogy Manuel királyt a forradalmárok foglyul ejtették. További részleteket hajnali négy óráig nem tudott meg a londoni lap párisi irodája.

Páris, október 5. A Daily Mail azon jelentésével szemben, hogy Manuel király a forradalmárok foglya, a Figaro azt a táviratot kapta, hogy a király elhagyta Lisszabont.

London, október 5. A tengerészeti kormány parancsot adott a gibraltári flottának, hogy két cirkáló hadihajó azonnal induljon a Tajóhoz. A két páncélosnak az az utasítása, hogy a kikötőben várja be a további parancsot. Kétségtelen, hogy ha Manuel királynak menekülnie kell, akkor Anglia fog neki menedéket adni.

Párisból táviratozzák: A Daily Mail jelenti Londonból, hogy Manuel királyt a forradalmárok elfogták. Ezzel szemben a Figaro szerint a király elhagyta Lisszabont.

Párisból jelentik: A Havas ügynökség jelenti Londonból: Megerősítik azt a hírt, hogy a várost bombázni kezdték és hogy a király tegnap estefelé a királyi palotában ellenállást tanusított.

Berlinből jelentik, hogy a Lokalanzeiger-hez Lisszabonból érkezett jelentés szerint esti szürkületben a San Paolo braziliai hajó gőzcsónakot küldött a királyi palotához, hogy az uralkodó család tagjait felvegye. Kezdetben a király nem akart hajóra szállni, de később a királyi testőrség sorfalanak védelme alatt hajóra szállt. Ez a jelentés, amelyet más helyről is megerősítenek, valószínűnek látszik. Ugy hírlik, hogy a felkelő komité vezérének tudomása volt a király meneküléséről, de ezt hallgatással türe.

Páris. A hadügyminisztérium kerülő uton a következő értesítést kapta: A királyi palota bombázása tegnap délután három órakor befejeződött. Az ostrom kitörésekor a király és anyja, valamint az egész udvar a palotában tartózkodott, amelyet a testőrség védelmezett. A bombázás elől az egész udvar a pincékbe

menekült. Más jelentés szerint az ostrom alatt társalgás indult meg a palota és a felkelők vezére között, aminek az lett volna a célja, hogy a királyi család menekülése békésül végződjön.

Páris. Ugy hírlik, hogy az ideiglenes kormányban azok vannak túlsúlyban, akik a királyt kézre akarják keríteni.

Párisból jelentik: Ama hír, hogy a király a forradalmárok kezében volna, nem felel meg a valóságnak. Nem felel meg a ténynek az a hír sem, hogy az egész hadsereg a felkeléshez csatlakozott volna, mert legnagyobb része most is a királyi család közelében van. — Másik jelentés szerint a királyi család egyik angol kikötőbe menekült és ott várják be az események végét. Hogy szökés előtt lemondott e Manuel, azt nem tudni.

Páris. Manuel király és Amália királynő nem tartózkodnak már Lisszabonban. A palota ellen intézett lövéddözések alatt Manuel király nagyon bátran viaskodott és eleinte nem akart engedni a felkelőknek és csak akkor nyugodott bele a változhatatlanba, mikor beigazolást nyert, hogy a tengerészcsapatok nagyrésze és a vidék népeisége is a felkelőkhez csatlakozott.

Páris. Az a hír, hogy a braziliai elnök Manuel király és anyja segítségére küldte volna a San Paolo hajót, tévedésen alapszik. A hír onnan származik, hogy néhány nap előtt a spanyol király és az anyakirályné a hajón meglátogatták a braziliai köztársasági elnököt.

Páris. A kiráypártiak remélik, hogy a király Angliában menedéket fog találni. A felkelők a király életéért jót állanak, hogy azáltal a külföldi beavatkozást elkerüljék.

Proklamálták a köztársaságot.

Páris. Lisszabonból érkezett magánértesülések szerint Portugáliában proklamálták a köztársaságot.

Páris. Az „Intranszigeant“ értesítése szerint a Londonban tartózkodó portugál republikánusok értesítést kaptak Lisszabonból, hogy ott proklamálták a köztársaságot.

Uj király?

Madrid. Azt hiszik itt, hogy a köztársaságot nem lehet elfogadtatni az európai uralkodókkal. Ez esetben az új király Manuel nagybátyja, Don Alfonz oportoí herceg lenne.

A diplomaták semmit se tudnak.

Bécsből táviratozzák: Egy bécsi hírlapíró fölment a bécsi portugál követséghez, ahol a nagykövet helyettese fogadta. Moreira márki ezt mondta:

— Nekem nincs értesülésem. Telefonoztam Berlinbe az ottani követséghez, de még nem kaptam választ. Most várom. Nem hiszem, hogy ők tudnának valamit. Tudja kérem, ilyenkor mi diplomaták tudjuk meg a dolgot a legkésőbb. Mikor a sajnálatos merénylet történt a király ellen, amelynek áldozatául esett, akkor is az Önök külügyminisztériuma adott nekünk először hírt. Ha történt is valami Lisszabonban, kormányunknak nem az az első gondolja, hogy bennünket értesítsen. Így tehát semmit sem tudhatok.

— De nem tartja valószínűtlenné, hogy a forradalom kitört? — Moreira márki így felelt:

— Az állapotok nagyon zűlaltak. Meglehet, hogy valahol zavargás tört ki, de nem hiszem, hogy olyan nagymértékű volna, mint a párisi táviratok állítják.

Az új kormány elnöke.

Párisból jelentik: A portugáliai forradalom sikere esetén Castro lesz az ideiglenes kormány elnöke. Castro 16 republikánus képviselő társával fogja a kormányt megalakítani. Az új

kormány a külföldi államok kormányait csak a forradalom befejezése után fogja az új helyzet-ről értesíteni, úgy hogy ezek számára nem marad más hátra, minthogy az új köztársaságot ismerjék.

A bécsi udvar hangulata.

— A braganzai herceg álláspontja. —

Bécs. A portugáliai események itt meglehetősen nyugtalanságot keltettek. A braganzai herceg, a portugáliai trónkövetelő, aki Bécs mellett lakik, rokona Ferenc Ferdinánd trónörökösnek, mert a trónörökös mostohaanyja, Mária Terézia testvére a braganzai hercegnek. Sokan azt hangoztatják, hogy a braganzai herceg érdekében a monarchiának közbe kellene lépni és a braganzai herceget kell a trónra juttatni, mert neki a portugál trónhoz régen joga van. A mérvadó udvari köröknek azonban az az álláspontjuk, hogy csak akkor lépjen föl a braganzai herceg, ha a forradalmárokkal reménye van az ügyet békés úton elintézni. Ha ez nem sikerül, akkor a herceg nem kíván beavatkozni a portugáliai ügyekbe.

A hatás a külföldön.

Berlin, október 5. A császárnak reggel kilenc órákor jelentették a liszaboni eseményt. Vilmos császár szemlátomást megdobbant és azt kívánta, hogy a külügyminisztérium nyomban kérjen részletes híreket a liszaboni követ-ségtől.

Angolország szerepe.

Bécsből jelentik: A Pester Lloyd levelezője autentikus helyről a következőkről értesült: Angolország beavatkozásának igen nagy fontosságot tulajdonítanak, mert Angolország-nak érdeke ezen revolucionárius eseményekben igen kimagasló és tény, hogy két angol hadihajó tegnap Gibraltárból Lisszabonba érkezett. Hogy mi a feladata a két angol hajónak, azt az idő szerint nem lehet tudni. Angolország és Portugália között szerződés van, amelyek tartalma azonban nem ismeretes. Nem lehet még tudni azt sem, hogy vajon ebben a szerződésben az áll-e, hogy Anglia köteles a dinasztia minden körülmények között fentartani és a király érdekében erőiesen közbelépni. A felkelésnek már azért is nagy fontosságot tulajdonítanak, mert a történelmi tények bizonyossága szerint a Pyrennei félsziget egyik országának eseményei a multban mindig kihatással voltak a másik országra is és fölé, hogy a liszaboni események Spanyolországra is erős kihatással lesznek.

A véres trón.

— Hogy lett királylány Mánuel? —

Manuel királynak édesatyját, Don Carlost és bátyját 1908. február 1-én gyilkolták meg Lisszabonban. Don Carlos a királynéval, a trónörökösével és Manuel herceggel (a most elkergetett királylány) Villa Viscozai kastélyából tért vissza Lisszabonba. A legforgalmasabb utcák egyikében, az Arzenál-utcában, egy sereg jököztető férfi, kiket előzőleg senki sem vett észre, balfelől megtámadták a király kíséjét. A királyi család virágokkal felékesített hajón tért vissza Lisszabonba, hol a kikötőhelyen nagy embertömeg gyűlt össze. Amikor a királyi család tagjai partra szálltak és landauerbe ültek, a tömegből vivát kiáltások hallatszottak. A hatóságok képviselői több kossin követték Don Carlos király fogatát. Amikor a király kocsija a tér közepére ért, ott mintegy tizenöt

ember állt bő köpenyben, melyek alól hirtelen karabélyokat rántottak elő és löttek a királyi családra. A király, akit két golyó ért, azonnal visszahanyatlott. Egy golyó a nyakába fúródott és az üdörést tépte szét. A trónörökös, kit öt golyó ért, anyjának a karjaiba hanyatlott. A tömeg rémülettel eltelve, a szélrózsa minden irányában szétfutott. A rendőrség rávetette magát a támadókra, kik közül hármat lelőtt, a többi elfogták.

Don Carlos, akinek a testét négy golyó furta át, aonnal holtan esett össze. A trónörökös szintén halálosan megsebesült és csak néhány percig élt, míg Manuel infáns csak arcán és karján szenvedett jelentéktelen sebesüléseket. A merénylők igen ügyesen a portugál nemzeti viselethez tartozó bő köpenyek alá karabélyokat és revolvereket rejtettek el és a legnagyobb természetességgel és hidegvérrel jártak el. A merénylők egyikét a királynak a helyszínén véletlenül jelenlévő segéde azonnal leterítette. Hármat közülök a rendőrök lövései érték.

Másnap a hivatalos lap rendkívüli kiadása II. Mánuel király következő proklamációját hozta:

„Egy aljas merénylet fiú és testvéri szívemet a legnagyobb keserőséggel tölti el. Tudom, hogy a nép osztja bánatomat és felháborodással és undorral gondol a borzalmas gyilkosságra, amely példátlanul áll a történelemben. Az alkotmány értelmében én vagyok hivatva a királyság sorsát intézni. Ennek megfelelőleg minden fáradozásomat a haza javára fogom szentelni és arra fogok törekedni, hogy a portugál nép szeretetét megérdemeljem. Esküszöm, hogy a katolikus vallást és a királyság integritását meg fogom védni és az alkotmányt tiszteletben fogom tartani. Kijelentem, egyuttal, hogy a jelenlegi minisztériumot megartani szándékozom. Lisszabon, 1908. február 1. II. Mánuel.”

Országában azóta folytonos volt az a zavargás és lázongás. Minduntalan összeesküvéseket, bomba- és fegyverraktárakat fedeztek fel. A forradalmárok közül igen sokat elfogtak és börtönbe vetettek. A legnagyobb óvintézkedések, erőszak és cenzura mellett is egyre jöttek kerülő úton a táviratok, hogy forrong Portugália. Jöttek olyan táviratok is, hogy Lisszabon közvetlen a forradalom előtt áll. Az elfojtott elégedetlenség most hirtelen ujult és véres forradalomba lobbant, melynek következményei, már csak a szomszédos és ugyancsak forrongó Spanyolország miatt is, teljesen kiszámíthatatlanok.

Az elkergetett uralkodóról.

— Házassági tervei. — Magyar származású? —

II. Mánuel, a meggyilkolt Carlos király fia jelenleg huszonegy éves. Tizenkilenc éves korában lépett trónra. Már kora ifjúságában érdekes szerelmi regénye kezdődött. Mint kisleány gyöngéd vonzalommal viseltetett egy fiatal leány iránt, aki a legelőkelőbb portugál arisztokrata családok egyikének sarja. A leány anyja Amália királynő udvarhölgye volt. Ugy a király, mint a neje tudtak erről a vonzalomról, azonban azt hitték, hogy nem egyéb gyermekbarátságnál. De nem úgy történt. A gyöngéd vonzalomból csakhamar olthatatlan szerelem lett. Eközben a királyné és az oportói herceg a fiatal király jövőjéről tanácskoztak a megegyeztetek abban, hogy egy angol hercegnőt kell elvennie. A fiatal király ezt hamarosan meghallotta, s ekkor kereken kijelentette, hogy ebből a tervből nem lesz semmi, mert a szíve már másé. Azt is hozzátette, hogy vagy ez a lány lesz a felesége, vagy senki. A királynét nagyon le-sújtotta ez a vallomás és mindent elkövetett,

hogy fiát más elhatározásra bírja. Az udvarhölgyet és leányát hosszabb külföldi útra küldték. Néhány hónappal később pedig nyélbe akarták ütöni a házasságot. Alexandra angol hercegnőt, Edvárd király legidősebb unokáját szemelték ki Mánuel király jövőbeni feleségének. Erről a házasságról londoni körökben sokat beszéltek, s biztosra vették. A tervezett házasságból azonban semmi sem lett, állítólag azért, mert a fiatal portugál királynak nagy adósságai voltak, melyek még atyja életéből dotálódtak.

Az 1908. év nyarán a király és Amália anyakirálynő nagy pénzzavarban voltak és kölcsön megsebezését kérték a képviselőházban. De nem kapták meg. Amália ekkor el akart költözni Portugáliából, de a király visszatartotta.

Állítólag a portugál dinasztia magyar eredetű volna. Az első, aki Henrik portugál grófnak, az első portugál király, Alfonsz atyjának magyar eredetét említi, nem más, mint a Luzziáda híres szerzője, Camoens. A hagyomány szerint Henrik magyar herceg 1089-ben több más vitézzel együtt VI. Alfonsz kasztíliai király segélyére sietett, aki a mórok ellen harcolt, Henrik vitézsége jutalmul 1092-ben Alfonsz egyik leányát, Teréziát és a portugál grófi címet kapta. Ebből a frigyből született volna létre az az Alfonsz, aki az első portugál király lett.

Csak hazafias kötelességének tesz eleget Tisza, mikor elmegy Aradra. Az aradi nemzeti gyászünnepeket nem lehet és nem szabad közjogi alapú pártokkal vonatkozásba hozni. Máskor is részt vettek már hatvanhetes politikusok az aradi gyászünnepeken és most örülni lehet, hogy tömegesen és testületileg mennek le a nemzeti gyászünnepre.

PODMANICZKY ENDRE báró,
orsz. képviselő.

Királyok sorsa.

— Megölt, vagy elűzött uralkodók. —

A portugáliai királyi trón összeroskadása a legújabb kori dinasztiai tragédiáinak sorában a hatodik.

Miksa, Mexikó császára kezdte a sort. 1864. április 9-én indult el Miramarból a Habsburg főherceg Mexikóba és május 28-án Veracruzban szállott partra. Uralkodásának azonban kezdettől fogva nem mosolygott a szerencse. A mexikói nép zöme hallani sem akart császárságról és Juarez köztársasági elnök köré csoportosult. A magára hagyott Miksát 1867. május 15-én egy Lopez nevű áruló ezredes Escoleto köztársasági tábornok kezére szolgáltatta. Juarez parancsára a haditörvényszék halálra ítélte és június 19-én főbe lőtték.

Don Pedro, Brazília (Délamerika) császára második a sorban. 1885-ben a parlament elhatározta, hogy legkésőbb 17 év múlva az összes rabszolgák fokozatosan szabadokká lesznek. Ezzel azonban sokan nem elégedtek meg és 1888. május 13-án törvényt szabtak, mely szerint a törvény kihirdetésével az összes rabszolgák a szabadságukat visszanyerik. Ez az ültetvényesek között elégedetlenséget keltett. A köztársasági érzelműek ezt felhasználták és midőn a császár 1889-ben olyan intézkedéseket tett, amelyek a látszat szerint leánya részére akarták a trónöröklést biztosítani, a katonák közt is kiütött a forradalom és Deodoro da Fousela vezénylete alatt az őz császárt arra kényszerítették, hogy Európába távozzék.

1903. október 6.

Battenberg Sándor, Bulgária, fejedelme, akit népe rajongóan szeretett, az orosz diplomáciának lett áldozata. A szilvéniai diadal után Oroszországtól elfordult, a későbbi fejedelmé és ekkor bekövetkezett 1886. augusztus 28-án a szófiai államcsíny, melyet az oroszok által megvesztegetett Gruzev, Ornagy és Benderov kapitány hajtottak végre. Ejjel meglepték a fejedelmet és lemondásra kényszerítették. Az ország határára kísérték és elutazása birták. Mivel osztrák-magyar tábornok halt meg.

Milan király szerencsétlen fiát, a szerbek királyát, I. Sándort saját tisztjei ölték meg 1903. június 11-én és így az ő mint feleségének, Draga Masinának holttestét kidobták a királyi palota ablakain. Karagyorgyevics Péter ült a királyi vértől, bemocskolt trónra és még ma sem sikerült neki az európai fejedelmek elismerését kikönyörögnie. Csak a királygyilkosságot helyesítő orosz diplomácia bírta rá a cárt, hogy György herceget vendégeként fogadja.

Norvégia és Svédország békés megegyezése árán lettek önálló, független országok. Mindkét állam királyi választott magának és boldog egyetértésben él a díszszíval.

SCHWEIDEL A mikor az osztrák hadseregben szolgált, Haynau hadvezére volt. Mikor a hadseregbe került, hazahívta az anyaföld, a magyar föld egyik legszebb részét, az aranykalászos Bácskát, volt szülőföldje. Hosszu csaták, küzdelmek után a balsors úra összehozta Haynau-val, S. minden, a mire Haynau volt kamerad-dal szemben hajlandó volt, a hőhélakü, re. érnek minden gyöngédsége az volt, hogy Schweidel Józsefnek különös kegyelemként megengedte, hogy kétél helyett egy golyóval végezzék ki. Lehet, hogy ezt is megöröszönte Schweidel, aki attól tartott, hogy nevét utódai szégyennel terhelnék fogják tekinteni a utolsó akaratával megengedte, hogy azok más nevet vegyenek fel. Nem telték, S az a név a magyar történelem egyik legszebb neve lett.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Mariházy pöre. Pár hónappal ezelőtt, amikor még Mariházy Miklós szinigazgató társulat Csabán működött, történt a következő eset: Schvézner Károly, a Proféta-vendéglő tulajdonosa látta el kosztal a szinigazgató családját. A koszt jó is volt és kifogástalan. Az utolsó napon azonban egymásután kétszer véletlenségből ugyanazt a sültet küldték a direktornak aki emiatt annyira felháborodott, hogy a vendéglőbe sietett s ott a szakácsnét, majd később ártatlant a vendéglőt is becsmerlő kifejezésekkel illette. Tekintettel arra, hogy Schvézner Károly vendéglős mindig és mindenkor a legnagyobb gondot fordított arra, hogy a vendéglője jó hírnévnek örvendjen, beperelte a szinigazgatót. A járásbírósg Mariházyt 40 korona pénzbírságra ítélte. Az ítélet jogerős.

§ Halál verekedés közben. Vida Károlyné agyai lakos tegnap délelőtt áment szomszédnőjéhez, Kis Pap Istvánnéhoz. A két asszony között beszélgetés közben vitakozás, majd szóváltás támadt, melynek folyamán össze is verekedtek. Vida Károlyné a szenvedett ütlegai következtében az ajtó elé állt, összeesett, mire a földhódott Kis Pap István megkísérelte, és a védekezésre képtelen asszonyt magy. összerugdosta, hogy orrán száján megeredt, avér s néhány perc múlva meg is halt. Az esetről azonnal értesítették az aradi ügyészséget, mely elrendelte a boncolást, melyet holnap fog a kiskis-jen-i járásbírósg fogantatítani. Aradról a

boncolás megeltesé végett két törvényszéki orvos és Eöbenschberger ügyész ma kiutazott Kisjenőre. Kis Pap Istvánné ellen haláltokozó súlyos testi sértés miatt az ügyészség megindította az eljárást.

Az aradi Gólgota az a kivétel ma gaslat, a mai nemzeti élet pösványában, ahol pártkülönbség nélkül találkozhat és kezet foghat minden magyar ember. Nem ismerem embert, aki hivottabb volna arra, hogy ott beszéljen, mint Tisza István, akinél komolyabban senkise vészi a nemzeti gondolatot.

HERCZEG FERENC, orsz. képviselő.

Két apróság Tisza Istvánról.

Humor a t. Ház folyosóján.

Abból az alkalomból, hogy Tisza István gróf aktív részt vesz az aradi gyásznapon, sokat beszéltek ma a kiváló államfőről. Néhányan tudtak róla egy egy intim tréfát és elmondták az itt következő két apró históriát.

Akkor még csak Pista volt Tisza István az egész vármegyének, de már akkor is az volt, ami ma: kemény, hajthatatlan, erős akaratú ember.

Geszten volt neki egy csikaja, melyet ő ült meg először. Akarva, nem akarva, engedelmesen röpült alatta a tüzes táltos, de mikor egy keskeny árokhoz értek, egyszerre megbökölt és nem ugrott neki semmi biztatásra. A fővadászmester legény volt, de a félsz mégis csak nagyobb volt benne.

Tisza Pista néhányszor nekirugtatott az ároknak, de a parton mindig megtorpant a csikó.

— No megáll, majd fogsz te ugrani! Akarom!

Korán reggel volt még és Tisza Pista szilárd türellemmel látott hozzá a lödreszirozáshoz. Hol sarkantyuzta, hol korbácsosál ösztökölte, hol pedig kantárszáron próbálta átvezetni, de nem ért az semmit.

Délre ért a nap, odahallatszott az ebédre hívó harangozás, de meg a gyomra is korgott már a Pista gyereknek. De rá sem hederített.

— Most már azért is ugrani fogsz, ha belépusztulunk is mind a ketten!

Döntáns lett, azután alkonyodott, hanem azért csak tovább küsködött a legény és a csikó. Végre este meglelt a teljes sikerrel a lödreszirozás árkon és a tulsó parton — összerogyott fájdalmas nyelvével.

Egy vidéki városban van egy rövidkúrára járóskedő, aki feltűnően hasonlít Tisza István grófhhoz. A kereskedő — amíg Tisza kormányon volt — ezzel nagyon büszkélkedett, sőt a szakállát és haját szándékosan úgy igazgatta, hogy a hasonlóság még nagyobb legyen. Állandóan künnt állt a boltajtóban a minden ismerősétől, aki arra ment, ezt kérdezte?

— Ugy e, nagyon hasonlítok Tiszához?

— Nagyon — mondták az ismerősök és tovább mentek.

Egy ismerőse azonban megállt és így szólt:

— Hát hasonlítasz Tiszához, az bizonyos. De egy óriási különbség mégis van köztetek.

— Ugyan mi esoda?

— Az, hogy ha Tisza István megbukik, akkor is Tisza István marad. De te, Fisch Mór, ha megbukol, belőled Fisch Mór né lesz...

BÖLTERBERG ERNŐ

Színházi vihar a "Taifun" körül.

A magyar és német színházok nagy sárkert áratott a "Taifun" körül folyik most a harc Svédország irodalmi és művészeti körében. Különösen a svéd napilapok támadnak neki a kiváló színműnek. Nem tudni, hogy mi vezetett őket támadásukban. Lehet, hogy az irigység adta kezükbe a gyalázótollat, vagy a hitvány?

Az irodalmi botrány előzményei vissza vezetnek a Taifun előadási jogának megszerzésére. A nagy sikereket aratkozó Rönblad svéd igazgató, hogy a darabot megszerze és előadassa a svéd színházakban kizárólagos joggal. Stockholmban az előadás jogát a "Dramatiska Teater" szerezte meg. Az nban a darabot a göteborgi színház amare előadta. Rönblad ebben jogai megsértését látta s a hatóságnál keresett orvoslást és kerekasztalt, hogy akadályozzák meg mindenáron a darab további előadását. A göteborgi színház igazgatója nem engedett s arra hivatkozott, hogy azonnal a darab magyarországi színházaitat után lefordította a Taifunt magyar eredetiből és mutat Magyarországon és Svédország között semmiféle szerződés nincs, senki sem tilthat meg neki a darab előadását. Hivatkozott még arra is, hogy rövid időn belül három ügynek seg kintálta a darabot megvételre. Hogy a gát biztosítsa, a direktor alkudozásba is becsátkozott az egyik színházi ügynökkéssel és míg ez foly, addig az egyik ügynökké a darab előadási jogát a "Dramatiska Teater" ne eladta. B. körülmény nem ejtette kétségbe a göteborgi színház igazgatóját és a darabot azonnal lefordította a saját költségén. Ugyan nem Stockholmban akarta előadni, de ragaszkodott a Taifun előadásához és semmiképen sem akart meghajolni Rönblad igazgató előtt. Már csak azért sem, mert Rönblad igazgató kibérelte a színházat Göteborgban s megakadályozta, hogy az előadásait meg arthassa. Erre megkezdődtek az egyezkedések. Jobbnak látta a két igazgató a közeledést és ezért Rönblad az előadástól való elállás fejében három ezer koronát kért a "Dramatiska Teater"tól. Az ellenfél nem volt hajlandó a nagy összeg befizetésére. Ő csak, ugy látszik, bekegyebbot akart nyújtani, pénzt nem. Rönblad igazgató erre kerekén kifejeztette, ha nem kapja meg a pár ezer korona kárpótlását, előadja a darabot és nem törődik a további botrányokkal. Es elő is adta a Taifunt nagy sikerrel.

Ugy látszik mégis sokat ér a svédeknek a magyar darab és egy kis botrányt is megér ez az igazgatóknak. De csakis az igazgatóknak, mert a reklám a mai világon az egyetlen eszköz, amely a jó publikumot a színházba csalogatja. Véletlenül pedig a nem akarunk ezuttal dicséretet mondani a Taifun megérdemli a nagy érdeklődést és a két igazgató ez esetben mégsem elég jól választott. Talán a jövőben majd egy gyöngé darabnál forduljanak a reklám hajhászásához. A Taifunnál arra szükség nincs.

Nem lehet különbséget tenni, hogy negyvenhét éves vagy hatvanhét éves politikusok mennek-e le Aradra. Ezt az ünnevet egy pártiak se lehet kiskorúaknak. Bajnos volna, ha ebből is pártkérdést csinálnának. Nem is csoda, ebből pártkérdést senkise. Arad városa bizonyára szívesen lát mindenkit, de pártkülönbség nélkül.

Kubinyi Géza, orsz. képviselő.

PÖLTENBERG
ERNŐ

Azon a ködös őszi reg-
gelen levél ment Arad-
ról Bácsba. A címzése:
„Madame Pauline Poeltenberg. Vienne.
Landstrasse, Unt. Preussner Gasse, No.
487.“ A halálra váró tábornok bucsuzik egy
francia nyelvű levélben feleségétől, — a le-
vél megírása után pár órára már özvegyétől.
A levél aláírása: *Tou puvre Ernest.* „A te
szegény Ernő.“ A nemzet egy hőst veszít-
tette el, Mars a legvitézebb katonák egyikét,
— a kit az özvegy veszített el, az a szegény
Ernő volt, puvre Ernest, a ki a szabadság-
ért nemcsak életét áldozta, de a család sze-
relmes, édes boldogságát is.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Bánk bán, tragédia. Díszelőadás.
Ö bérlet.
Péntek: Rozmarin néni, vígjáték. Bemutató előadás. A) bérlet.
Szombat: Rozmarin néni, vígjáték. B) bérlet.

* Parasztecsület. A szezon első operaelő-
adása a teljes siker jegyében folyt le és a kez-
det biztató perspektívát mutat a jövőre. Még a
zenei gurmáknak is teljes műveltséget nyújtott
a Parasztecsület ma esti magas művészi nivón
tartott előadása, melynek sikeréből a magán-
szereplők mellett egyforma érdem jut ki az
őnökkar precíz összhangjának, valamint a Til-
ger által vezényelt zenekar kifogástalan játé-
kának.

Wlassák Vilma Santuzzája befejezett mű-
vészi alakítás, mely méltán ragadta bámulatra
a nagy hallgatóságot. Wlassák Vilma ma két-
személyes a legkiválóbb vidéki operaénekesnő,
aki minden egyes szereplésével a legnagyobb
zenei gyönyörűséget szerzi a közönségnek és
ma már ott tartunk az ő művészetének megbí-
rálásánál, hogy a kritikai rész elhagyásával
pusztán a sikert konstatáljuk. Turridu szere-
pét ma Cséh Ferenc látta el értékes sikerrel.
Cséh Ferenc debütálásánál már kellőképp má-
lattuk azt a kivételes természeti adományt,
mely Cséh hangjában rejlik és a bemutakozás
után fokozott érdeklődéssel vártuk további sze-
replését. Ma este komoly feladat megoldására
vállalkozott és kiváló sikerrel állta meg helyét.
Ambiciózus színész, aki úgy látszik szorgalmasan
tanul, hogy méltóképpen láthassa el sze-
repeit. Még mindig nem mondunk róla végle-
ges véleményt, azonban szívesen regisztráljuk
szép sikerét.

Ladislav elsőrangú O fio volt. Kitűnő volt
Fekete Aranka Lucia szerepében és Zalay
Margit Loloja is tetszett.

Az operát megelőzőleg Pásztor Árpád A
két öreg című egyfelvonásos mulatságos vig-
játékát adták, melyben Várnay, Benkőné és
Harmath Józsa játszottak sikerrel. H. G.

* Rozmarin néni. A színház nagy gond-
dal, körültekintéssel készül Vajda Ernő vígjátéká-
nak, a Rozmarin néni-nek pénteki bemutat-
ására. A pompás darab szerepei a szintár-
sulat elsőrendű arányok kezében vannak. Pénteken
lép fel először Vendrey Vilma, a színház
ujjonnan szerződött tagja. A többi főszereplő
a következő: Follinuszné, Várnay, Delli, Be-
regi, Heltay és Polgár. A darabhoz teljesen új
díszleteket és butorokat szerzett be az igaz-
gató.

* Díszelőadás a színházban. Az október hó
6-iki gyásznapját a színház is kegyelettel üli
meg, amennyiben holnap este nagyszabású
díszelőadást rendez. A díszelőadás műsora a
következő: I. rész. Ünnepi nyitány. Szerezte:
Csányi Mátyás karmester. II. rész. Az aradi

sikon, alkalmi ének, szerzte Dóczy József. Z-
nekisérettel előadja: Ladislav József. III. rész.
Bánk bán, Katona József tragédiája. Főszerep-
lők: K. Kápolnay Juliska, Follinuszné, Keszt-
ler, Szendrey, Várnay, Delli, Beregi.

* Vitális. A budapesti Projectograph rész-
vénytársaság már számos aktuális esemé-
nyről készített pompás mozgófényképét, me-
lyek mindegyike országos hírességek részé-
sült. Most ismét ilyen aktuális mozgófényképét
mutatnak be a Projectographtól. Felvételt ké-
szítettek a hírhedt Vitális esetről. Különös ér-
deklődésre tarthat számot a Vitális eset már
csak azért is, mert az évtizedek óta fel-
merült betyár romantika látszott pár napra fel-
éledni. A kitűnően sikerült mozgófénykép Be-
rettyóújfaluban készült és bemutatja a betyár
portáját, a szobát, melyben Vitális agyonlő-
ték. Felvételt készítettek Szilágyinéről, aki fel-
jelentette a betyárt, látjuk a kivégzésnél jelen
volt csendőröket, a boncolást, Vitális utolsó le-
velét, végül a betyár temetését. A nagydí-
keségű mozgófénykép három napon keresz-
tül mutatja be az Uránia színház. 241

Nem hinném, hogy akadjon újságolvasó
ember, aki ne tartaná természetesen, hogy
az aradi vértanúk ünnepén éppen Tisza
István fog beszédet mondani. Hiszen köz-
életünkben talán ma ő az egyedüli kiváló
képviselője annak a típusnak, amely adott
körülmények között vértanuvá válna. Ő
az, aki feltétlenül alárendeli az egyént az
eszmének. Hatvanhétnek meg negyven-
nyolcnak ehhez semmi köze. A vértanúk
eszméjét az az ember képviseli a leghíveb-
ben, aki legjobban képviseli azt a belső
fejlődést, amely őket vértanukká tette. És
ez az ember ma feltétlenül Tisza István.

FARKAS PÁL,
orosz képviselő.

Október hatodika
a kaszárnyában.

Kora délutántól késő estig egyszereztak az ön-
kénesek a gyakorlótérén. Már egészen besötétedett,
mikor kapitány ur Komorovcsák szivarra gyújtott
és kiadta a parancsot: — Bevonulni! Az elcsigá-
zott újoncok megremezték, a fáradt térdek megfe-
szültek és mint halk szél mormolása hallatszott:

— Hála Istennek! Eltelt egy nap megint!

Megkönnyebbülten lélekzett fel még a főhad-
nagy ur is, az ezred Fricije. Pedig ő nem lehetett
valami nagyon fáradt, mert egész délután csak a
kavicsokkal játszadozott a gyakorlótérén. Duhajosan
kiáltotta el magát: — Sorakozz! Futólépés!

Egy perc alatt állott a gléda. Olyan egyenesen,
mint a lénia. Csupa önkéntes, csak a szárnyakat
támogatták a kiképzésben segédkező káplárok. Barna-
piros ábrázatuk éles ellentéte volt a fehér önkéntes
arcoknak.

A föld dübörgött a csapat alatt. Kapitány ur
Komorovcsák úgy titokban meg is volt elégedve, de
nem árulta volna el ezt egy világért se. Azt csak
nem mondhatja az önkénteseknek, hogy ne fárasz-
szak magukat, hiszen egy esztendő múlva, a szoká-
sos percent kivételével, úgy is hazamehetnek. Így
hát tovább kiáltozott: Önkéntes Boros! Hogy megy
maga! Ugy megy egy önkéntes? Nem, hanem egy
tehén, ha jóllakott! Azt a filozófiát! Amint a
kapuórt kitérte a nagy szárnyas kaput, szemközt is
megnyitott egy kapu és rajta nagy muzsikaszóval be-
vonult egy százados. Parancsnoka tisztelgést vezé-
nyel, mire kapitány ur Komorovcsák is kirántotta
kardját s harsány hangon kommandírozott: Vigyázz!
Szakasz jobbra nézz!

Zuhogva vágódtak le a lábak a földre. Ziháló
mellel verték a parádés marsot már úgy ahogy ujon-
cok tudják ezt a mindennél nagyobb katonai művé-
szetet a kiképzés első hetében. — Vigyázz! Sza-

kasz állj! A százados már megállt az udvar kö-
zepén. Oldalt tőle az önkéntes osztály. A parancs-
nok rekedt hangon vezényelt: Vigyázz! Század
jobbra nézz! A századdal együtt tisztelgtek az ön-
kénesek is. A szokatlan, először látott dolog meg-
kapta őket. Mind magyar fiúk voltak, de egynek se
jutott eszébe ebben a percben, hogy először tiszte-
leg életében a Gotterhalte hangjainál és épen októ-
ber hatodikán! Később a kámban gyülekeztek
vacsorára és egy-két pohár borra. Beszélgettek er-
ről-arról. A multról, mely szépnek, kedvesnek tűnt
fel, s a sivar jövődőről. Egyikük, akit második
esztendőre tartottak vissza, vigasztalta társait:

— Ne busuljatok, hiszen már csak háromszáz-
hatvan kis nap van hátra!

De nem mosolygott senki a tréfás megjegyzé-
sen. Ekkor felkelt helyéről az örökké vidám kétéves
önkéntes s kifelé indul. — Hova-hova? kérdezték
tőle. Megyek, izek cigányt. A hetedik századnál
van a Pista, a másodiknál a Laci, a harmadiknál
meg a cimbalmos. Néhány perc múlva ott volt a
kámban a cigánybanda. Egy-két pohár borért,
néhány jó szóért elmuzsikál reggelig is. Pénzt nem
kap, nem is vár, nagyon jól tudja, hogy kevés van
az önkénteseknek is. Nincs is rá valami nagy szük-
sége. Enni, innivalója van, mi kell több a cigány-
katonának? Örül, ha ilyen társaságban elszírhajta
benedüjén szomorú sorsát, szívének bánatát. El is
si-ta, el is muzsikálta. Hegedű szívéhezszóltában
sohase szólott, mint akkor. A muzsikaszó, a kur-
jongatás elhallatszott az őrszobába. Meghallotta az
inspekciós tiszt is. El is küldött egy embert meg-
nézni: mi történik. Az meg jelentette, hogy az ön-
kéntes urak mulatnak.

— Mit? Muladnak? — kérdezte rossz magyar
kiejtéssel. Mond meg, parancsolok, hogy a cigány
mars haza, a freiwillingerek pedig danuljanak. —
Igenis, kérem alássan. És megjelentette az ön-
kéneseknek hűségesen, hogy a cigánynak mars, a
frájbillogos urak azonban danoljanak. Az önkén-
tesek engedelmessé váltak s tele torokból danolni kezd-
tek. A kaszárnya udvara néptelen volt már. Kilenc
órát rég elfújták s csak az ór sétált fel s alá
a négy lépcsés deszkán. Őrnagy ur Drapkovich
rosszkedvűen ballazott hazafelé a vendéglőből.
Amint a kaszárnya előtt elhaladt, meghallotta, hogy
a kámban nagyban dalolnak a legények. Rögön
visszafordult, be, egyenesen a kaszárnyába. A kapu-
ban találkozott kapitány ur Komorovcsákkal, aki
garnizoninspekciós volt és éppen a vártat vizsgálta.

— Micsoda lakodalmom van itt, kapitány ur? —
kérdezte németül.

— Mindjárt megnézem, őrnagy ur!

És elindult a kámba felé, ahonnan tompán
szűrődött keresztül valami ének. Kapitány ur Kom-
orovcsák rögön ráismert az énekre. Kardjához ka-
pott, elkezdett haragosan teremtetézni. Az ének
pedig most egyszerre csak úgy kiharsogott az
udvarra. Ugy látszik kinyitottak valami ablakot.
Meg lehetett érteni a szövegét is:

...Valahány csepp esik rája,
...Annyi áldás szálljon rája!

Most újra betették az ablakot, de az ablakon
keresztül is hallatszott, hogyan éneklük tovább
tüzesen a dalt. Még hangzott az ének, mikor
őrnagy és kapitány a kámba értek. A követ-
kező pillanatban már halálos csend, támadt. Az
őrnagy dörgő hangon kiáltott:

— Ki itt a legidősebb?

— Én, jelentem alássan! — mondotta sápad-
tan, de katonásan a kétéves önkéntes.

— Hogy mernek még ilyenkor is énekelni?
És mit énekelnek? — kérdezte továbbgyanakvólag.

Senki se felelt. A kétéves önkéntes lesütötte a
szemét és nem válaszolt. Az őrnagy újra kérdezte.
Ekkor megszólalt hátulról, a sarokból a filozófia:

— Magyar népdalokat.

— Őrnagy ur Drapkovich megsemmisítő pillan-

tást vetett a filozofia ura kapitány ur Komorov-
esákhöz fordult:

— Kapitány ur, ért ön magyarul?

— Parancsára, őrnagy ur!

— Ön együtt jött velem a lépcsőn. Az egész
uton minden szót világosan lehetett hallani, aki
magyarul tud, kell, hogy meg is értesse legyen.
Mondja meg ön, mit énekeltek ezek?

A kapitány ur ránézett az önkéntesekre. A
fiúk ott álltak egy csomóban, ki sápadtan, ki pirulva.
Szemeik mereven rászegeződtek és tekintetükből
azt olvasta ki a kapitány ur, hogy biznak benne.
Mit mondjon, mit feleljen most az őrnagynak? Ha
megmondja az igazat, valamennyit tönkretesz. De
nem is hazudhatik! És hátha az őrnagy mégis
tudja, hogy mi volt az a dal? Hátha ismeri?

Az őrnagy eközben elővette jegyzőkönyvét és
firkálni kezdett. Aztán be sem várta a kapitány ur
feleletét, a két éves önkénteshez fordult:

— Hányadika van ma?

— Október hatodika, őrnagy ur!

Október hatodika! A kapitány ur agyában egy-
szerre világos-ág támadt. Hát azért énekeltek azt a
szerencsétlen dalt ezek a gyerekek? ... Nos, hát
akkor legyen! Az őrnagyhoz fordult és szilárd han-
gon szólt:

— Őrnagy urnak alássan jelentem: egy régi
betyár nótát énekeltek!

— Az őrnagy fűrkésző tekintete belemélyedt
kapitány ur Komorovcsák szemébe. Az állta a kém-
kedő nézést, amely szeméről lesiklott a kard bojt-
jára. Az őrnagy kardjára támaszkodott és így kér-
dezte:

— Bizonyos ön ebben, kapitány ur?

— Igenis, őrnagy ur.

E pillanatban elsötétült előtte a világ. A füle
zugott, csak tompán hallotta, mintha valaki nagyon
távolról kiáltotta volna, amint az őrnagy mérgesen
vágta oda:

— Nem kellene túrni, hogy jövődöbeli kato-
natisztek ilyen betyárnótákat énekeljenek. Jó éjt!

Elsietett, hogy a kapitány ur alig tudta utól-
érni. A kapuban hivatalos tisztelettel ajánlotta ma-
gát a rohamot vissza a kintinba. Az önkéntesek izga-
gottan várták, mi fog most történni? A legkevesebb
amit hittek, az volt, hogy a kapitány ur most sorba
valamennyiüket fel fogja falni. Nem falt fel egyet
sem. Még csak nem is sajtózódott. Kardját hara-
gosan a padlóhoz ütve, szemöldökét haragosan
szővevonta s csak ennyit mondott:

— Senki egy szót ne merjen szólni erről a
dologról. És most mars aludni! Jó éjszakát!

Szász József.

VÉCSEY KÁROLY

Utolsóinak halt meg a kilenc
közül, akiket bitóhalálra
szánt az osztrák hadbíró-
ság. Válogatott kegyetlenséggel büntették;
végig kellett néznie nyolc társának kivégez-
tetését. Kilenc halállal kellett lakolnia. Nyolc-
szor úgy halt meg, hogy végig kellett néznie,
mint népesedik be a bitófák üres sora. És a
nyolc kinszenvedés bizonyára kegyetlenebb és
fájdalmasabb volt a kilencediknél, mikor ve-
ritékes arcára ráterítte mindent feledtető
leplet a Halál.

Közeledett feléje a hőbér. Vécsey tábor-
nok megy kilencedszer meghalni és a tra-
gédia utolsó jelenetének is vége. Azaz, még
nincs vége. Mielőtt a kató megcsinálja a
befejezést, Vécsey tábornok lehajlik szem-
szédjének, a holt Damjanichnak a kezére s
megcsókolja. Ez a kecsók az ő bucsuja az
életől és letiprott, megölt — hazájától.

Október hatodikát ébren tartjuk
örökké. Értünk lehet, — de feled-
ünk soha.

NEMESS ZSIGA dr.,
orosz. képviselő.

TÖRÖK IGNÁC

Aki úgy halhat meg,
hogy életének valamely
sikerét, befejezett művét
hagyhatja hátra: annál ez az öntudat enyhíti az
élettől való válás fájdalmát. Török Ignácnak ez
se adatott meg. Mint mérnök-kari ezredes, ő
erősítette meg Komárom várát, hogy a „bevehe-
tetlen“-t még szilárdabbá tegye. S mikor a ki-
végzésnek sora rá került, Török Ignác ezt kér-
dezte gyóntatójától:

— Mi történt Komárommal?

A válasz szomorú volt: két nappal októ-
ber hatodika előtt a bevehetetlen vár az osz-
trákoké lett.

— Hát azért erősítettem úgy meg! ...

Ez volt az utolsó gondolata. A hazáért
hiába harcolt, Komáromot hiába erősítette meg;
a csalódások keserősége tette kínosabbá a rövid
halálvivédséget.

LÁTOGATÁS

Manuel király kedvesénél.

— Kaby Teslis táncosnő nyilatkozata. —

(Bécsi tudósítónk telefonjelentése.)

Bécs, okt. 5.

Kaby Teslis egy bécsi variété színházban
mint táncosnő lép fel. A táncosnőnek, aki a
portugál királylyal élénk levelezésben áll, nagy
szerep jut ebben a felkelésben. Az a sok tá-
madás, amely a fiatal portugál királyt az
utóbbi időben érte, nagy részben a táncosnő
miatt történt. Manuel király ugyanis a rend-
kívül szép táncosnő — mint Párisban nevezik,
Portugália koronázatlan királynéja — iránt
benső érzelmeket táplál s ezt nem is iparkodik
leplezni. Sőt nemrég attól se rettent vissza,
hogy az orfeumesillagot palotájába meghívja.
Ez a királyi idill nagy visszatetszést szült
egész Portugáliában.

A táncosnőt ma felkereste az *Extrablatt*
egyik munkatársa és vele a portugáliai esemé-
nyekről beszélgetést folytatott. Kaby Teslis
egyik legelőkelőbb hotelben lakik, de azért nem
látszik meg rajta, hogy fejedelmi imádója van.
Rubái igen elegánsak és izlésesek, de egysze-
rűek és a pompának, pazarlásnak nyoma se
látszik rajtuk. A táncosnő szívesen és szeretet-
reméltőn fogadta az újságíró. Nagyon fel volt
izgatva és láthatólag könyvekkel küzdött, mi-
kor a király tetszéséről értesült; megkönnyebbül-
ten sóhajtott fel, mikor azt hallotta, hogy a
király a San-Paulon elmenekült. A királyhoz
való viszonyáról csak nagyon tartózkodóan nyi-
latkozott. Csak akkor kezdett közlékenyebbé
lenni, mikor a portugál lapoknak személyére
vonatkozó részéről értesült.

— Ön bizonyára átérti, — mondotta az
újságírónak — hogy milyen kényes helyzet-
ben vagyok, de a leghatározottabban vissza-
kelek utasítanom azon gyanúsításokat, hogy a
királyt pazarlónak mondják és azt állítják,
hogy miattam majdnem tönkrement. Az én
rangombeli művésznők nincsenek rászorulva az
az ilyen jövedelmekre. Én a legmagasabb gá-
zsit kapom, amit csak színházban fizetnek. Ha
akarja, meg is mutatom a szerződésemet, amely-
nél fogva a berlini operett színházhoz vagyok
lekötve három hónapra, havi 30,000 márka
fizetéssel. Az a figyelem, amelyet Manuel
király irányomban tanúsított, igen sze-
rény keretek között mozgott. Nem is fogad-
tam volna el tőle semmi értékesebb aján-
dékot, mert tudom, hogy apanázsán kívül nincs
neki semmiféle külső jövedelme, hiszen nincs
mágnabirtoka. Különben is a királynak hoz-
sám való viszonya nem lehet oka a kellemet-
lenségeknek. Hiszen most is már három hó-

napja Bécsben vagyok, a napokban pedig újabb
három hónapra Berlinbe megyek.

A táncosnő a királyról állandóan elisme-
rőleg nyilatkozott, nagy szeretettel beszélt róla.
A hölgy rendkívül élénk eszű, művelt terem-
tés. Franciául, angolul, németül és spanyolul
beszél.

Állandó levelezésben álltam Manuellel,
— mondta. — A legutolsó levelet két nap
előtt kaptam tőle. Azt írta, hogy jól érzi ma-
gát. Sokszor gondol rám. Különben pedig —
szólt végül, — hogy hitat fordít Portugáliá-
nak. A jövőjéért nagyon aggódok. Vigasztaló csak
az, hogy hazájától távol, legalább az élete biz-
tonságban van.

LAHNER GYÖRGY

Széchenyi moníta róla:

— Ha sikerül — más-
nak készíti elő a diadalmat; ha nem sike-
ről: övé a megrovás, a gyalázat.

Ő volt a lelke a szabadságharc főfegy-
verzésének. Csatak sorsa függött tőle, de a
győzelmek dicsősége nem az ő dicsősége,
ám ha kudarc esik, övé a gáncs, ő felé ve-
tik a követ. Nem a harcok félelmes istene,
hanem az a jótékony nemtő, aki a nyers
vasból acélkardot formál, hogy legyen mivel
győzni, hogy aztán elbúvva legyen ismét mi-
ből láncot kovácsolni.

LÁZAR VILMOS

Ott porla! ő is az aradi vár-
sáncban, beszéltetlen, jeltelen
sírban. De csé, kinttetés nem jutott oss-
tá'yrészeül. Ott volt a tamesvári végvesze-
delemben, ott volt mindenütt, a hol elkerülte
a csatateret a dicsőség. Dicsőséget csak a
halálban aratott, de az örök időkre szól és
el nem halványítja soha semmi többé.

KNÉZICH
KÁROLY

Meleg szívű, jámbor em-
ber, aki a halál óráiban az
Istenhez bocsánatért, meg-
nejjének és két leánykájának égi oltalmáért
imádkozott. Nem menekült a bitó elől, bár
megtehetette volna. Nem hagyta el a végső ve-
szedelem nehéz óráiban bátor katonáit, akik
a rajongásig szerették.

— Nem hagyhatom el jó honvédeimet.
Mindig hívek voltak; én, vezérük is a halá-
lig hívük lesznek hát!

Megtartotta a szavát. Haynau gondos-
kodott róla, hogy valóra váljon a hős ígérete.

LEININGEN
GRÖF

— Gyujtsen rá, őrnagy ur!
A eibakházi csatánál tör-
tént. Leiningen a harmadik
zászlóalj élén annyira elhagyta hadtestét, hogy
az osztrákok fogságába jutott. Egy osztrák őrnagy
az utolsó esárdába hurcolta és a legdur-
vább módon kezdett vele bánni. A csatának
percről percre változó szerencséje aztán megfor-
ditotta a helyzetet. Leiningen zászlóalja észre-
vette a vezér eltűnését és egy tüzes támadással
megszabadította. Most az osztrák őrnagy szorult
meg. De Leiningen ur módjára bánt vele:

— Foglaljon helyet, őrnagy ur, gyujt-
son rá! ...

A talpig katoná ember lovagiatlannak tar-
totta, hogy fogolylyal durván bánjon, tehetet-
len embert bántson. Az osztrák őrnagy vezére,
Haynau, nem vette ilyen szigorúan a katoná-
becsületet, a hadi lovagiaságot ...

NAGY-SÁNDOR JÓZSEF

Feleség, leyernek nem
sirt utána, haltestét
senki sem kérte elő. Ott fekszik most is,
ahol hazájától oly szeretettel túrta a legesu-
fosabb halált abban a földben, „nelynek min-
den porazeme termékeny borszeretsiben.”

AULICH LAJOS. Minden volt előtte az éj és semmi a személyes érdek. Az osztrák hadseregben régóta szolgáló eszedes volt és szó nélkül alárendelte magát Görgey fővezérnek, az ifjú főhadnagyak, királyi parancsára megesküdött a magyar alkotmányra, küzdött érte, míg csak ereje engedte és hiva maradt haláláig.

HIREK.

KISS ERNŐ.

Katonai díjazás és rendje nagy szívt fektetett, eszednek a katonai felruházására jelentékeny költséget fordított. A annak elismert mintaszerűsége főbüszkeségét képezte. Mindig áldozatkész, hazafi volt, aki hazájának derék, hű fia volt. Vakmerőségig bátor, mint vezér, ideálta. A 13-as szám iránt legyőzhetetlen előírással, viseltetett a csodálatosan valószínű megjelölésnek ösztönözött rejtelme, végzettsége csakugyan az volt, hogy tizenhárom magával kellett egyidejűleg megsejtenie a vértanúság dicső halálát.

A vértanuk ünneplése sohasem volt politikai pártkérdés, hanem mindenkor az országos kegyeletnek pártatlan ünnepe. Eddig a 48-asok ünnepe az előtérben, akikből a szenvedélyek nem egyszer váltották ki forradalmi hangokat s így az ország belső békéjét döntő 67-esek távollmaradása indokolt volt. Az eles hangok azonban, melyek múltan tömpáltak, s így lehetővé lett a forradalmi eszméktől távolálló egyéneknek is, mind nagyobb és tömegesebb részvétel.

Tömegesebben vettek részt a 67-es elemek a gyászünnepeken azért is, mert Búza István bölcsességére, hazafias szellemére legnagyobb biztositék arra, hogy az emlékezés nemcsak ösztön és lelkesül, de komoly, tapintatos, vagyis hazafias lesz.

Hamory László dr.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a 6-án az időjárás: enyhe, nyugaton elvélve csapadék.

— Új főrendek. Budapestről jelentik: Politikai körökben befejezett tényként beszélnek, hogy a király. Hatvany József báró nagyparost és baranyavári Ullmann Adolfot, a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatóját főrendiházi tagoknak nevezi ki.

— A belga királyi pár elutazása. Bécsből jelentik: A belga királyi pár ma délután 12 órakor elutazott Bécsből. A királyi pár királyné és Mária Annunziata főhercegnő kísérték a pályaudvarra, ahol a belga konzulátus és nagykövetség tagjai is megjelentek. A búcsúzás nagyon szívélyes volt. Királyné kezét csókolta a belga királynénak, majd az úrúcs és megcsókolta, a belga királyi pár pedig szívélyesen kezét szorította. Mária Annunziata és a belga királyné megcsókolták egymást. A vonat elindulása után a belga királyi pár a kupa ablakából hosszasan intgetett királyné és Mária Annunziata felé.

— Herczeg Ferenc és az aradi gyásznap. Holnap reggel érkeznek meg Budapestre Aradra azok az országgyűlési képviselők, akik résztvesznek az aradi gyásznapon. Ugy volt, hogy ezek sorában Herczeg Ferenc, a pécsi kerület országos főtárgya is megérkezik. Fővárosi tudósítónk azt közli velünk ma, hogy az ifjusátró író legnagyobb sajnálatára haláshatár határán teendő miatt nem vehet részt az aradi fűnnepegen. Azonban még e hónap folyamán lejön Aradra és ugyanakkor hosszabb időt fog tölteni kerületében.

ARADI KÖZLÖNY

A kormány koszorúja a vértanuk szobrának. Khuen gróf miniszterelnök ma levelet intézett Urbán Iván főispánhoz, amelyben felkérte, hogy a holnapi ünnep alkalmából a kormány nevében helyezzen koszorút a tizenhárom vértanú szobrára.

— A Buza—Mecznar affér. Sátoraljaújhelyről táviratozzák, hogy Buza Barna lapszerkesztő és Mecznar főispán közötti támadt brossalbeli ügyben Andrassy Gyula gróf elvállalta a helyi bíróság elnökségét. A bíróság e hó 7-én tanácskozik a döntésről.

— Az aradi háziorvosi társaság. Október elsején kellett berukkolni az aradi 23. gyalogezred önkénteseinek. A teljes névsor azonban még csak ma lehetett összeállítani s azt itt közöljük:

Vörös László dr., Trutia Dávid dr., Horváth Gyula dr., Kulcsár Albert, Bóly Béla, Ráskay Tibor, Jerey Gyula, Blaha Lajos, Petráp Iván, Szabó Albert, Bittó Géza, Ambró János, Kovács László, Mezős Mária, Csillag Vilmos, Tóth Pál, Méri Jenő, Hittel Oszkár, Farkas László, Nagy Sándor, Magyar Vilmos, Popper Sándor, Ormáty Béla, Bácskay József, Van der Venne Manó, Fekete Gyula, Szathmáry László, Ráskay Frigyes, Rápoly Ödön, Grünberg Ignác, Némethy Emil, Irkowsky László, Halász Albert, Fülöp László, Hád Antal, Subajda Albert, Hollander Oszkár, Rudnai Béla, Herbelein Izidor, Patok Ernő, Keveresán István, Schiffer Ödön, Méri Emil, Franko Lejos, Eckhardt János, Veszprémi Sándor, Fullinger József, Mittermayer Ödön, Boros Vid, Markovits Sámuel, Stiegler Viktor, Maró Aurél.

— A kolera. Mohácsról azt az örvendetes hírt közlik, hogy újabb megbetegedés nem fordult elő. A szerb kormány elrendelte, hogy a Bécsből és Budapestről Szerbiába érkezőket 5 napig orvosi megfigyelés alá veszik. — A román kormány is elrendelte, hogy azokat, akik fertőzött magyar vidékekről Romániába mennek, a határon 5 napig megfigyelik, azért helyesen teszik az utazatók, ha a szaklatás elkerülése céljából hatóságilag igazolják legutóbbi tartózkodási helyüket.

— Temetés. Ma délután három órakor temették el a temető részvét megnyilatkozása mellett a tragikus módon elhunyt Lénárt Vilmosné. Az egyházi szertartás a Szabadság téren folyt le. Az örökös férő teljesen előzőlt az az előkelő és igaz részvéttel viselkedő közönség, mely a végző tisztességes adáshoz megjelent. Három órakor hozták le az egyszerű gyűlölettel és szűkösből összesített fekete koporsót a színház épületben lévő lakásról és elhelyezték a téren felállított emelvényen. Végző Lajos dr. főrabbi rövid gyászbeszédben parkodott vigasztalást és megemlékezést a mélyen éltet család sajnó sebére és annak az ártatlan öccsének a szeretőre hirtelen bekövetkezett halálát. A mélyeség határára a színház épületben lévő lakásról és elhelyezték a téren felállított emelvényen. Végző Lajos dr. főrabbi rövid gyászbeszédben parkodott vigasztalást és megemlékezést a mélyen éltet család sajnó sebére és annak az ártatlan öccsének a szeretőre hirtelen bekövetkezett halálát. A mélyeség határára a színház épületben lévő lakásról és elhelyezték a téren felállított emelvényen.

— Öngyilkos iskolásgyerekekről. Már néhány év óta olyan feltűnően gyakori az iskolásgyerekek öngyilkossága, hogy érdemes lett volna foglalkozni egy ilyen elterjedt és veszedelmes jelenség titkaival. Sok filozofálás és száraz pedagógiai tanács után igen érdekes fórum mondott róla véleményét. A bécsi „Psychoanalytischer Verein” azoknak az egyesületnek, akik a Freud bécsi orvosprofesszor által megkeresett pszichológiával, a pszichológia legmodernebb kérdéseivel foglalkoznak. Az egyik összejövetelük témáján az iskolásgyerekek öngyilkosságát tárgyalták. A nevezetesebb hozzászólásokat most egy kis füzetben kiadták. Maga Freud professzor foglalkozott a véleményekkel és természetesen bevallja, hogy a kérdés megfigyeltésként nem sikerült. Mindazonáltal bizonyos, hogy mint a pszichológia számos egyéb ágában, itt is egészen új igazságokat lát meg és a kutatásnak egészen új útjait mutatja meg. A „Psychoanalisis”, amelynek a módszerével az ember cselekedeteinek igazi, legmélyebb motívumait lehet kideríteni. Röviden alig tehetőseges képet adni arról az új pszichológiai iskoláról, csak annyit lehet körülbelül mondani, hogy az egészséges és beteg emberek cselekedeteinek, vagy beteges tünetjeinek analízisével a cselekedetek öntudatlan rugóit találja meg s az eddigi kutatások szerint kétségtelen, hogy egyáltalában véve, az emberi lélek nagy mozgató erői az öntudatlan lelki életben vannak. Az öngyilkosságnak igazi oka se szokott az lenni, amit annak hisznek, vagy akár maga az öngyilkos is annak hisz. Rendesen csak kiváltképp alkalmi ok az, amiért a maga élete ellen törvelaki s az öntudatlan okok akkor már régen ellenállhatatlan erőre kaptak. A gyerekek öngyilkossága legnagyobb részben a sexualis érése idejére esik s az egyszerre fölé redő vágyak kielégítetlensége szokott az okai közt nagy szerepet játszani. Mindenesetre az iskolák főbűn, nem annyira a sokat emlegetett „túlterhelés” miatt, hanem azért, mert általában véve egyáltalában nem az élő gyerekekben, hanem egyszerűen kormányozható, engedelmessé, gondolattalan gépekre van szabva. Az iskolában sem szeretetet, sem megértést nem talál a gyerek, ebben van az iskola főszüla s az öngyilkosságoknak is igazi, első oka. A Freud-iskolának ez a kis füzet érdekes és mindenkinek, akinek gyerekekkel dolga van, nagyon fontos olvasmány. A címe: „Über den Selbstmord, insbesondere den Schüller-selbstmord. Wiesbaden, 1910. Verlag von J. F. Bergmann.”

— Junga Sebő a belügyminiszternél. Junga Sebő, a 20 ik nagykanizsai honvédegyezred immár nyugalmazott századosa, aki megvezekelt megmondolatlant cselekedeteiről, most bacesit mond a katonaleletnek és új életet kezd. S hogy mi se akadályozza ez új élet megkezdésében, nemcsak gyermekei, de a saját nevét is megváltoztatja. A napokban Junga Sebő személyesen járt névmagyarosítás ügyében Khuen-Héderváry Károly grófnál, mint belügyminiszternél, aki a nyugalmazott százados részére még vigasztaló szavakat is adott és kérelmét teljesíteni fogja.

— A tákozói báró. Már néhányszor megjelent a Bornemissza János báró neve a hivatalos lapban. Ismeretlen helyen tartózkodik s hiába sűrűn perelték. A dévai törvényszék a tárgyalásokra a hivatalos lap útján idézte meg, de egyiket sem jelent meg. A hivatalos lap legutolsó számában ismét megjelent a báró neve, de ezúttal nem az idézések között. Most azt mondja el a hivatalos lap a legbizalmasabb szavakkal és rövidséggel, hogy az ismeretlen tartózkodású Bornemissza báró, ki maroslyei illetőségű, tékozlás miatt a dévai törvényszék gondnokság alá helyezte.

— **Vihares közgyűlés.** A borosrebesi kerületi munkásbiztosító pénztár a múlt hó 25 ikére összehívott rendkívüli közgyűlését, az akkori határozatképtelenség miatt, e hó 2 án tartotta meg a község háza nagytermében. A rendkívüli közgyűlés egyetlen tárgya az orvoskérdés volt; határozni a fix rendszer vagy a szabad orvosválasztás között, mert az évi rendes közgyűlésen hozott azt a határozatot, hogy az igazgatóság bizassék meg az orvos ügy elintézésével, az országos pénztár megsemmisítése és újabb rendkívüli közgyűlés összehívását rendelte el azon indoknál fogva, hogy ez az ügy a közgyűlés hatáskörébe tartozik. Az alig negyedórai időre való tárgy azonban több mint 2 óráig tartott, mert többen ragaszkodtak a szabad orvosválasztáshoz. Amikor az elnök olyan értelemben akarta kibírdetni a határozatot, hogy a fix rendszer mellett határozta, óriási zaj keletkezett és többen névszerint a szavazás elrendelését kérték, amit az elnök elrendelt. A szavazás lezárása után az elnök kihirdette az eredményt, mely szerint a közgyűlés 12 szótöbbséggel a fix-rendszert fogadta el.

— **A pozsonyi leprabeteg.** Pozsonyból jelentik: A városi kórházból a minap egy Vildner Bernhard nevű leprabeteg megszökött. A bécsi és budapesti rendőrség mindent megtett a beteg közrekerítésére, hogy a borzalmas betegség bacillussait szét ne hurocolja. A nyomozás eredményre vezetett, mert Vildnert ma Triestben sikerült elfogni.

— **Végrehajtó a padláson.** Temesvárról írják ezt a mulatságos esetet: Friedhof János keglevich-házai lakosnak is meg van az a jó magyar szokása, hogy nem szeret adót fizetni. Az eskü-lese alatt szép kis summa gyűlt a nyakára, fizetni azonban még akkor se fizetett, mikor a végrehajtó az idei buzatermésért lefoglalta. A makacs nem fizetésnek természetes következménye lett azután, hogy szigorú deputáció állított be Friedhof tanyájára. Alott pedig ez a deputáció a végrehajtóból, községi esküdtből, bakterből és egy előfogatosból, kik azzal a könyörtelen rendelettel jöttek, hogy az adóba lefoglalt buzát árve és céljából beszállítsák a község házára. Friedhof János aznap, nem is gyanítva a történendőket, már kora reggel kiment kukoricát törni a földekre egész háznépével és nem maradt más a házában, csak a gazda Rozália nevű leánya. Rozália illő tisztelettel fogadta a végrehajtót és komoly ábrázatu társait a mikor meghallotta, hogy mi járatban vannak, csitri leányeszével villámgyorsan kieszelt egy furfangos tervet. Nagy jámboran közölte ugyanis a végrehajtóval, hogy a lefoglalt buzát közben kicsépezték, az most fent van a padláson, tessék itt a létra, tessék felsétálni és vihetik a buzát. És felmászott a létrán előbb a végrehajtó, utána rangsorban a többi, hátul a fuvaros és mikor már mindannyian fenn voltak a jó magas padláson, Rozál leányzó egy hirtelen mozdulattal elrántotta a létrát és csipőre tett kézzel a következő ha ciás kijelentést tette:

— No most ugyan fennrekedtek, míg az apám hazajön.

A kelepőbe jutott ekzekució előbb kérélelésre fogta a dolgot, aztán dühöngeni és ordítani kezdett. Rozál azonban rájuk se hederítve, végezte a dolgát. Ő ák multak, s a tanya körül sehol egy teremtetett lélek Rozálon kívül. Közben dél lett, s Rozál az udvaron paprikást főzött, melynek illata csiklandozva bősztette a padlásbelli éhes deputáció orrát. Rozál azonban könyörtelen volt, s a végrehajtó és társai korgó gyomerral sehogy se tudták élvezni a levélhullásos, bágyadt napsütésű őszi dé utánt, mely szép lassan pirosuló alkonyatba hajlott. Öreg este volt már, mikor Friedhof János háznépével hazitért a tanyára, s perazé nyomban leeresztette az agyongyötört, kiéhezett deputációt a

padlásról. Rozál akkora már elbujt a dühödt emberek elől valamelyik szobába. Kegyetlen leleményességének azonban mégis megadja az árát, mert hatóság elleni erőszak büntette miatt megindították ellene a bűnvádi eljárást.

— **Halálos baleset a vasúti sorompónál.** Matyi Áron és Avramovits Sziva kisszentmiklósi lakosok tegnap éjjel bort szállítottak a Hegyaljáról. Mikor a vasúti átjáróhoz értek, egy tehervonat közeledése miatt a sorompót leeresztve találták. Avramovits leszállott, felemelte a sorompót, Matyi pedig keresztül akart hajtani. Mikor azonban a tulsó pályatestre ért, a nehéz sorompó hirtelen lecsapódott és Matyi koponyáját összezsuzta úgy, hogy a szerencsétlen ember szörnyet halt. Avramovits a holttestet felpakolta kocsijára és haza vitte Kisszentmiklósról. Az esetről jelentést tettek az ügyészségnek, mely megindította Avramovits ellen az eljárást. Avramovits avval védekezik, hogy a nagy sötétben nem látta a kocsit és azt hitte, hogy az már túl van a sorompón. Ezzel szemben a vasúti előjáróság azt vallja, hogy derült, felhőtlen éj volt, ami Avramovits vallomását nagyon valószínűtlenné teszi.

— **Eltűnt tisz helyettes.** Szegedről írják: A szegedi rendőrségben ma délelőtti késéggel panaszolta Kozma József egri törvényszéki bíró, hogy Endre fia, aki tizenkilenc éves és szeptember harmincadika óta mint zászlós szolgált a szegedi honvédségnél, bucsulevelet küldött Egerben lakó szüleikhez, hogy megváljon az élettől. A rendőrség rögtön nyomozást indított és megállapította, hogy a zászlós még szombaton este távozott el Polgár-utca 5-ik számú lakásáról és azóta nem mutatkozott. A levélben azt írja szüleinek, hogy a Tiszába öli magát azért, mert harmincöt korona cipőkontót csinált. Ezt nem bírta idejére rendezni, a szívére vette a dolgot és most bucsut mond az életről. Az érzékenylelkű tiszthelyettes tavaly végezte tanulmányait Nagyváradon, majd a vizsgálatok után szüleihez utarott vakácíra. Ottan vonult be a szegedi ötödik honvédszázadhoz. Eltűnése előtt ezüst szürke subbonyt, fekete szalonnadrágot és köpenyt viselt. Alakja magas, sovány, járása hajlott, a haja sötét. A rendőrség alig hiszi, hogy a fiatal zászlós már elkövette volna az öngyilkosságot. Megindították a legszélesebbkörű nyomozást, telefonon hívták föl a tiszamenti kőzségket, de az eltűnt zászlósról eddig még semmiféle hír nem érkezett. A boldogtalan apa pedig reszkette a fia után, vajjon él-e még, vagy valóban elpusztította magát.

— **A vadászati kiállítás két kitüntettje.** Tegnap osatották szét a bécsi vadászati kiállítás díjait és okleveleit. A kitüntettek között van Beczy Dávid Máriaradnáról, aki kiállítási aranyérmet nyert és a lippai erdőhivatal, a melyet oklevéllel tüntetett ki a zsüri.

— **Születések és halálozások.** Az aradi anyakönyvi hivatalban október 4-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Erdős Ignác szabónak János nevű fia, Beregszászi Lajos szűcsnek Erzsébet nevű leánya, Feuerstein József ispánnak Béla nevű fia, Szántó István kovácsnak István nevű fia, Bota Szilárd napszámornak Emilia nevű leánya, Hof fenprád Frigyes cipésznek Tivadar nevű fia. Meghalt: Antal Mária 1 hónapos leány, Bona Károly 29 éves napszámor, Karika István 29 éves magánzó, Kurticsán Tódor 49 éves kisbirtokos, Urda Katica 5 hónapos leány.

— **Figyelemreméltó!** Dusan és teljesen új árukkal felszerelt áruaktáramat, tekintettel kezdő helyzetemre, nagyon jutányosan bocsájtom rendelkezésére a n. é. közönségnek, mert céltom: nagy forgalom és kevés haszon. Egyben tudatom, hogy üzletemben ujjtást tettem, elvállalom teljes kosztümök, pongyolák és blouzoknak az elkészítését legújabb divat szerint,

nagyon olcsón. Egyszeri bevásárlás meggyőző mindenkit. Becses pártfogást kérve, vagyok kiváló tisztelettel Németh István női- és férfidivat áruház Arad, Andrassy-tér 20. 3615

— **Tisztelettel van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget,** az őszi takarítás beálltával, hogy **perszívó gépeket** mindenkinek hozzáférhetővé tegyem, minden órai hasznalati időt egy koronara szállítottam le, egyuttal szíves figyelmébe ajánlva elősmert legjobb minőségű takarító eszközeimet, kefe seprűk, parquett kefék és gépek, porolók, fürdő gyékények, lábtörők, parquett fénymazók s más tisztító szereimet, stb. Kerekesszék, kocsik saját árban lesznek kiárusítva, női táskák és más bőrárak nagy választékban kaphatók. **Hegedűs Gyula** üzletében, Aradon, Andrassy-tér 15. 1761

— **Francia tikorok legbiztonságosabb készítése:** — **háziag** — a tikor aroma 1 üveg 60 fillér. Vojtek és Weiszner. 272

— **Az átutazók figyelmét tisztelettel felhívjuk** arra a körülményre, hogy az Aradi Közlöny a vasúti állomásnál nem a csomagszállító részvénytársaság alkalmazottjánál, hanem lapunk külön megbízottjánál kapható az állomás előtti téren.

Kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél és hurutos bántalmaknál különös hatása.

Természeti vasmentes ásványvíz.

Kapható ásványvízkészletekben és gyógyszerárakban.

SCHULTES AGOST Szécsény-Lipóci Salvator-forrást, állást, Budapest, Rudolfsr. 8.

TARKASÁGOK.

(Az érett asszony.) Fényes udvari bál volt tegnap Bécsben a belga királyi pár tiszteletére. Ott volt a tábornoki kar, az arisztokrácia, a papság, a diplomáciai kar. A külföldi államok követi csoportot alkottak és a nőkről beszéltek. A francia nagykövet egy bájos grófkisasszonyra mutatott:

— Imádom az ilyen friss, üde fiatal teremteteket...

A kínai követ megszólalt:

— Excellence — mondta — én nők dolgában szakértő vagyok, és mindent odaadnék egy szép érett asszonyért. Oda nézzen... látja?... az a piros ruhás már nem fiatal, de jól konzervált asszony, az tetszik nekem. Táncolni is fogok vele.

S azzal udvariasan odalépett egy heregőrsak-hez és felkérte keringőre.

(A magyar vezényszó.) Khuen-Hédervár beszélt ma a Ház folyosóján:

— Én nem tudom, hogy mit akarnak azzal a magyar vezényszóval? Mintha bizony ez valami nagy vívmány volna a magyaroknak! Hiszen a német vezényszó sem ártott a magyarságnak semmit. Például a közös hadseregben, ahol a vezényszó német, így tanítja a tiszteket a magyar legényt:

— Ide nézz, Pupák! Ha azt mondom neked, hogy „linkszum!”, hát akkor balra fordulj, az apád teremtetését!

Már most a honvédeknel viszont, ahol a vezényszó magyar, a tiszteket így tanítja a sváb legényt:

— Tu, Michl! Venn ich szak tir „Palra át”, tann ker tich linksz um! Haszt ferstand'n!

(Az eksspressz vonat.) Ez a diszkrus egy szerkesztőség éjjeli csúndjében folyt le. Két kis fiatalember, hosszuhaju, bolyhos, cseveg az egyik zugban.

— Hol lakol? — kérdé az egyik.

— Sehol.

— Hogy-hogy?

— Tegnap még az Apponyi-körut 22. alatt laktam egy hónapos szobában, holnap már a Deák Ferenc-utca 82. alatt lakom.

— És ma éjjel?

— Sehol.

Nagy csönd. Aztán álmosan folytatja a kérdésdöntést:

- Reggel hurcolkodol?
- Igen.
- Ki szállítja el a holmidat?

A fiú végignyújtózik a kanapén és büszkén mondja:

- Az orient-expressz.
- A másik bámul:
- Megörültél?
- Nem én. Az Andrássy-tér sarkán állomásozik.
- Az orient-expressz. Magyarul: a — zsidó hordár.

VIDÉK.

A ménesi szőlőbirtokosok október 9-én délelőtt 8 órakor a ménesi község házában hegyszéki gyűlést tartanak s megajtk az általános tisztújítást.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Gyulavarsánd. Az ilyen természetű cikkeket a magunk belső emberei írják. Egyéb közleményeket szívesen fogadunk és ha munkásságával rá szolgál, készségesen küldünk tiszteletpéldányt.

J. N. Nem felel meg.

A város. Szép vers. Küldjön valamit a naptár számára is.

ÁRADZÁSÁR ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Szőlőgazdák figyelmébe. A folyó év folyamán uralkodott kedvezőtlen időjárás és gyakori elemi csapások következtében az idei szőlőtermés az országnak minden borvidékén, így Aradhegyalján is többé-kevésbé hibás minőségű lett. Nagy érdeke a szőlőbirtokosság-nak, hogy tájékozást szerezhesen az iránt, hogy hogyan kell és lehet az elemi csapások (jégverés, peronospora, lisztharmat, szőlőmoly stb.) által sújtott szőlők termését okszerűen feldolgozni, hogy abból az adott viszonyok között minél jobb b r legyen szűrhető. Ezt bemutatjuk a ménesi m. kir. vincellériskola szüretével kapcsolatosan, miért is ezután meghívom Aradhegyalja szőlőbirtokosait azaz, hogy október 8—12-ig terjedő 3 napon szívesen látunk érdeklődőket a szüret helyes keresztülvitelére és a készített borok tovább kezelésére vonatkozó bármely szakkérdésben kívánságukra készséggel felvilágosítást adunk. Ménes, 1910. október 2. Jausz Oszkár, igazgató.

A tőzsdei élet ma az 12r. ünnep miatt szünetelt.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1910. évi október hó 6-án:

C. bérlet.

C. bérlet.

Diszcoladás.

I. rész:

Ünnepi nyitány. Az aradi vértanúk emlékére szerző és vezényli Csányi Mátyás.

II. rész:

„Az aradi sikon”. Irta és zenéjét szerző Dóczy József. Enekli: Ladiszlav József, vezényli Tiltger Árpád.

III. rész:

Bánk bán.

Dráma 5 felvonásban. Irta: Katona József.

SZEMÉLYEK:

II-ik Endre	Ladiszlav J.	Simon bán	Cseh Ferenc.
Gertrudis	Pollinusné E.	Petur bán	Szondrey M.
Utó öcsese	Bérgi S.	Biberach	Déli Lajos.
Bánk bán	Keszler Rde.	Miska bán	Mazo Ferenc
Melinda, neje	Kápolnai J.	Solom mester	Vas Jenő.
Sóna, fia	Lengyel P.	Bendeleiben	Zalai Margit.
Mikhal bán	Kulesár L.	Tiborcz	Várnai Jenő.

Közdote este 7 és fél órakor.

URÁN A SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910 okt. 6-án, csütörtök:

1. A kanári. Humoros. — 2. A Volga mentén. Látványos. — 3. Honleány. Dráma. — 4. Kecsege ur fogadása. Humoros. — 5. Mese a szép mesénőről. Színes felvétel. — 6. Estrellita. Epizód a francia portugál háborúból. Történelmi dráma. — 7. A kerékpáros szolga. Humoros. — 8. Vitalis, az uto só bihari haramia.

Előadások 6 óráig kezdve.

Árjegyek: 1-ső hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fill.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Arad. Szerkesztő:
BOLGÁR LAJOS

NYILTTÉ.

Köszönetnyilvánítás.

Hálás köszönetünket nyilvánítjuk mindazoknak, Aradvármegye alispánja Dalcoki Nagy Lajos dr.-nak, az aradi járás köztisztviselőiben álló főszolgabírája Baross Ferenc dr.-nak, kártársaknak és ismerősöknek, akik az örökös tartó emlékeztető felteség és fidesanya

néhai Rác Mártonné

végtesztességén való megjelölésükkel nagy feldalmunkat enyhíteni iparkodtak.

Mondorlak, 1910 október 5.

Rác Márton és fia.

Tek. Varga Imre urak!

Elismerésemet és köszönetemet fejezem ki önnek a temetés rendezése körüli tevékenységéért.

Mondorlak, 1910. október 5. 3782

Rác Márton.

Limbóck János és fia

első magy. kir. szah. ércokorsó-gyára és temetőrendszo intézetéből.

Arad, színház-épület Városi és megyei telefon: 93.

Erdélyi Ferenc és neje szül. Michlbauer Vilma, a maguk, úgy az alulírottak nevében is megtört szívvel tudatják, forrón szeretett és felejtethetetlen kis leányuk

MARGITKÁNAK,

f. 6. október hó 5-én, hajnali 3 órakor, életének 6 és fél évében történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai október 6-án, d. u. 8 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és az Ujaradi temetőben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szt. mise a boldogult lelki üdvéért október hó 7-én, d. e. 1/9 órakor fog az Ujaradi plébánia templomban az egek Urának bemutatattatni.

Aldott legyen emlékezete!

Arad, 1910. október hó 5-én.

Erdélyi Gyula és neje, Michlbauer Lajos és neje, nagyszülők. Kajdos József és neje szül. Michlbauer Emma, Maszni János és neje szül. Michlbauer Margit, Michlbauer Ebba, öz. Erdélyi Mihályné, déd nagynya. Kiszner Dezső és neje szül. Erdélyi Etelka, Erdélyi László és neje, Erdélyi Béla és neje, nagynénjei és nagybátyjai. 3776

HA

hull a haja

vagy

korpás a fejbőre

mint a legtökéletesebb és biztos hatású szert, egyedül a világhírű

Dr. Villiam Patterson-

féle

311

American Hair-Petrol-t

használja.

Egy üveg ára 2 kor.

Főraktár:

Arad és vidéke részére:

HÁNZU NESTOR

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer J.-u. 2.

Városi és megyei telefon 455. sz.

Magyarországi vezérképvislet:

Barabás és Stefanovits, Budapest, Alagut-utca 5. szám.

Dr. **HALÁSZ**-féle törvényesen
védett

SANTOL

száj és fogápoló szer

Tökéletes, megbízható, a modern foggyógyászat elvei szerint készült, szájhygiéne összes követelményeinek megfelelő, komolyan hasznos, értékes hazai szakorvosi készítmények. Egyetemi tanárok és az ország legelső fogászorvosai által használva és ajánlva. Használatuk megátalja a fogromlást, a fogak ideális tiszták lesznek, a száj- és torokürtől minden erjedési folyamatot távol tartanak, amiért különösen áldásos a használatauk gyermekeknek a hevenyfertőző betegségek elkerülésére. Odító, kellemes szajja!

Kapható használati utasítással Vojtek és Weisz droguériájában Aradon. Nagy üveg szájviz 2 K., kis üveg 1-20. Fogpor 1 K. Ideális szép és jó fogkefék 1-40 K. 2724

Angol, francia, német, olasz

nyelvből alapos és legújabb
módszer szerinti oktatást nyújt
kezdők és haladóknak
házban és házon kívül

Kosztolányi Imréné,

Szabadságtér 13. sz. I. em. 14. ajtó.

**A szépségápolási
speciálisták**

egyértelműen az-
zal, hogy szép
arcból elnyer-
sének egyszerű
titka: a porso-
kat tisztítani és
tisztán tartani.

Néhány csepp
CORSINI-féle

**EAU DE
FLORENCE**

ből a mosdó-
vagy fürdővizbe
keverve, a poru-
sok felnyílnak.

kitisztulnak. Az eredménye tiszta, puha, egészséges arc-
bőr. Az egészségtelen arcból az eldugult pórusoknak a
keilemetlen következménye. Használjon naponta Eau De
Florence-et és bevásárlásnál követelje az eredeti címkés
Corsini-t (címké színe kék-vörös-arany), a mely Önnek biz-
tosíték ezen toilette víz elsőrangúságáról. Egy szelíd üz-
let, respektálja a vevő akaratát. 6671

Magyarországon mindenütt kapható.

Raktár: Hanzu Nesztor drogeria, Arad.

Herczeg Róza

elvállal

ének- és zongora tanítást
a legmagasabb kiképzésig.

Magánéneket egyes, valamint csoport órák-
ban, házon és házon kívül.

Ertekezhetni: Szabadságtér 13. sz. I. em.
ajtó a. Délelőtt 11-12-ig 3488

SZULTÁNFORRÁS

A húgyhajtó és húgysavoldó
vizek királya, bór- és dús
lithion-tartalmu ásványvíz.

Kiváló vegyi összetétel következtében
sikerrel alkalmazható vese-, húgykő-
és hólyagbajok esetében, valamint
cukorbetegségeknek, csúszos bántal-
maknál, továbbá a légző- és emésztő-
szervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgató: Budapest, IV. Ferenc József rakpart 22.
Közzététel: EPERJES.

Főelárulók Aradon: Dör Gusztáv, a városháza
szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268
Fejér Gyula, telefon 71. sz. 281

Értesítés.

Van szerencsém értesíteni az igen
tisztelt hölgyközönséget és kedves revöl-
met, hogy külföldi utamról már haza-
érkeztem s

női

kalap salonomat

(Salacz u. I. sz. II. emelet)

már megnyitottam. Magammal hoztam a
legelegánsabb párisi női-kalap újdonságo-
kat, válogatott diszkrét elegáns színek-
ben a legnagyobb választékban.

Raktáron tartok gyönyörű Trotteur
és koncert kalapokat remek kivitelben,
mely a legmagasabb ízlést is kielégíti.
Gyászkalapok készítését valamint ja-
vítások és átalakításokat is vállalom
gyors készítésre és jutányos árak mellett.

Kérem az igen tisztelt urhölgyek szí-
ves látogatását, tisztelettel

K. Ritscher.

3638

Eladó alma.

Déli oldalon termelt, kéz-
zel szedett, válogatott zamatos
batul, pónyk s más finom
erdélyi alma, gndosan csoma-
golva és -vasuti állomásra
szállítva.

I. rendű métermázsánként 40 K
II. rendű " 25 "
III. rendű " 15 "

rendelhető

Ugron Gáspár

birtokosnál, 3721

Alva

u. p. Székelyudvarhely.

Brünni szövetek
eri ruhák elkészítésére legolcsóbb gyári ára-
kon kaphatók:
ETZLER és DOSTAL cégnél
BRÜNN 41. 6641
A tanítói szövetség és az Állami Híztisztviselők
egyesületének szállítója. Ha direkt a gyárból
veszi a fogyasztó ezen szükségletét, sok pénzt
takaríthat meg. Mindig új, modern szövetek, s
koronától felfelé. A legkisebb méretet is küldjük.
Dua minta választék megtekinté-
sére hármentve küldetük.

Arad legrégibb kerékpár-, varrógép-raktára és javítóműhelye.

Hammer Vilmos

villany-műszerész

2106

Arad, Szabadság-tér 7. szám.

Telefon szám 93.

Nagy raktár eredeti
„PFAFF” karika-
hajós, SINGER,
SEIDEL NAUMANN
és MINERVA varró-
gépekből családi és
ipari célokra.

Legolcsóbb bevásár-
lási forrás kerékpár
felszerelési cikkek-
ből, varrógép alkat-
részekből, gramo-
fonok és lemezekből
Valódi angol varrógéptűk.

Előnyös fizetési feltételek.

Szakszertű nagy javítóműhely.

Eladó fajalma.

Baumán renet, Cassell nagy
renet, Sárga belle fleur, Cit-
rom-alma, Londoni pepis,
Magyar kormos renet, Batul,
Téli aranypármén és Török-
balint fajokból 200 métermázsas
az összmenyiség vételnél méter-
mázsánként válogatlan alma 100
kgr. 20 kor. válogatott kilogrammon-
ként 80 korona, utánvétel mellett
szállít és levélbeli megkeresésre
felvilágosítással szolgál.

Fried Eskeles, főbirtokos.

(Algyógy, Hunyadmegye)

Gőzmívelés

Nagyobb területek szántá-
sát kétférendszerű 20 név-
leges lőerejű új gőzekéjé-
vel, épügy mélyrigolozásokat
szőlő, spárga stb. telepítések-
hez előbántós gőzrigol-
ekével igen kedvező feltételek
mellett elvállal **Ortutay**
Gyula béiamajori gazdasága
Mezőkovács háza (Csanád-m.)

1713

**Iskolakönyvek
tartós bekötését**

szolid árak mellett vállalja
az

**Aradi Nyomda
Részvénytársaság
könyvkötészete.**

Kellemes ajándék

Alcohol mentes illatszerek.

Üvege 2 korona 50 fillér.

A zárt szoba levegőjének felfrissítésére legjobb a

fenyő-illat.

A fenyő erdő illatát hűen visszaadja. 1 üveg 1 kor. 20 f.

Az arc szépségét előmozdítjuk, a bőrt üdévé, bársonysimává tesszük **Rozsnyay****„Szeráj arkenőcse“**

használatával. Egy kis tégely 70 fillér, nagy tégely 1 K. 40 f.

Kitűnő minőségű fehér asztali bor.

Literje 60 fillér.

Pompás ménesvidéki vörös asztali bor.

Literje 1 korona 20 fillér.

Kapható

Rozsnyay Mátvás

gyógyszertárban

411

Arad, Szabadság-tér.

Legtinomabb

**impregnált
női havi kötők**tucatonként 1 korona
80 egyszerű övek 90
fillér és Tricot övek 3
korona 20 fillérért
kaphatók**Földes Kálmán**gyógyszertárban
Araden, Deák Ferenc-
utca II szám.

381

Házi mosószappanokpipereszappanok, illat-
szerek, stearin és
templom-gyertyákugyszintén mindenféle mosócikkek
legolcsóbban beszerezhetők**Lorenz Károly**

szappangyárosnál 2044

Arad, Forray-utca**Nélkülözhetetlen háziszer****„Doré“ sósborszesz.****A Doré sósborszesz**az összes használatban levő sósbor-
szeszek közül a legjobb hatásának
bizonyult.**A Doré sósborszesz**kitűnő eredménnyel használható mint
bedörzsölőszer. miadon esetekben,
midőn a bedörzsölést szükségesnek
tartják, vagy ott, hol az orvos a bedörzsölést előírja. Különösen minden-
féle reumatikus fájdalmaknál, fejfájás, lábfej, oldalszurás, hátfájás és
csúszos fájdalmaknál. 431**Belsőleg:**20 - 40 cseppet cukorra csepeentve kitűnő
fájdalomcsillapító és gyomorerősítőszer.**Ára egy eredeti üvegnek utasítással együtt****44 fillér.****Főraktár: HAJÓS ÁRPÁD** gyógyszertárban,

továbbá: Ring Lajos gyógyszertárban és Vojtek és Wélez drogueriájában kapható.

Vigyázat a DORÉ névre.

Alapította 1840-ben.

Hönig Frigyes

harangöntődéje

ARAD, Rákóczy-utca 28. sz.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott

harangjaitvas harang szerelvényeit és vas
harang álványokat. 2449

Telefon sz. 789. — Telefon sz. 789.

Lakás tisztítási vállalatElvállalok parkettás lakások tisztí-
tását és tisztántartását. Ablak,
csillár és kilincsek tisztítását. Fél
ablakok felrakását. Szőnyegek és
butorok porszívógéppel való tisztí-
tását, irodák, cukrászdák és ká-
véházak tisztántartását. Tűzelő-
anyagok lakásba való szállítását.
Videki munkák gyorsan és pontos-
san eszközöltetnek. 3861

Maradok kiváló tisztelettel

Lovas Károly,

lakás és ablak tisztítási vállalkozó

Mihály-utca 86b. (Saját ház)

Saját vezetésem alatt áló

Kis-tompai gazdaságomban

több évi gyakorlattal bíró

gazdát keresek,ki az állást azonnal elfoglalhatja. Személyes bemutat-
kozás a helyszínen.**Heim Lajos, kis-tompai gazdasága**

(Csanádmegye)

3733

Szülők figyelmébe!**Koronás Áruház****Arad, Forray-utca.**Legolcsóbb bevásárlási
forrása az alanti cikkeknek:

Fogkefe

Nyakkendő

Gyermekek cipő**Gyermekek ing**

Fésűk

Ruhakefe

Hajkefe

Eszernyők

Gyermekek kalap**Gyermekek zsebkendők**

Hajkefe

Zsebkések

Lábravalók

Gallér és kézelők

Gyermekek sapka**Iskola táska és könyvtartók**

Nagy gramophon lemez, 2 oldalos K. 240.

Utazó kofferek. Gyermekekocsik.

Szíves pártfogást kér, kiváló tisztelettel

Eisele János**Koronás Áruház.**

2485

Alkalmi vételek és eladások

Ékszer- és ékszertárgyakban

arany és ezüstművekben, Arad leges-
gyobb órá és ékszerárakban

Deutsch Izidor

órák és ékszerész
Weitzer János-utca, Minorita-palota

Zálogcédule

arany és ezüstművek, gyémánt és éri-
llás tárgyak a legmagasabb árban meg-
vételnek vagy más tárgyra átcserélésre
TELEFON 439 ELN. N. 439.

Értesítés

Tisztelettel értesítem a n. é.
közönséget, hogy Mayerhoffer
Adolf könyvkötészetét át-
vettem. 3680

Amidőn biztosítom a n. é. kö-
zönséget arról, hogy bármennyi-
e szakmába vágó munkát a leg-
nagyobb szakértelemmel, szolid
árak mellett elvállalok, kerem szí-
ves pártfogásukat.

Tisztelettel

Mayer Márton

Arad, Weitzer János-utca 2. szám.
MINORITA-PALOTA.

Megadjuk az alkalmat,

3609

— hogy —

pongyola, bluzok, aljak és gyermek ruha

szükségletét még soha nem létezett olcsó árban szerezzék be, a
nagy raktár miatt.

Rövid ideig scrozatos eladást rendezünk.

Pongyola már	320-tól feljebb
Bluzok már	120 " "
Aljak már	180 " "

Iskolai gyermek szövet ruhák már 250-től fel-
jebb minden nagyságban.

Nagy választék selyem bluzokban. Megrendelésre készítmök a
... legolcsóbbtól a legfinomabbig, gyors és pontos munka.

Wittenberger Hermanné ARAD, Szabadság-tér
Hunyadi-utca 1. sz.

Telefon 670-579.

Telefon 670-579.

Mielőtt tűzifaszükségletét

bárhon is beszerezné, kérjen tőlem árajánlatot, mert én nem-
csak hogy a legolcsóbban adom a legjobb minőségű

TŰZIFÁT

hanem azt saját gőzfűrésszel (ölenként 1 forint) fel is
vágatom. Azonkívül aprított fát házhoz szállítok. — Szíves
pártfogást kér

Novák Péter

Arad, Óvár-tér 10., a lahid előtt és Teleky-utca 4.
szám. 3143

Telefon szám 748.

Telefon szám. 748.

Vizvezeték és csatornázás berendező műhely,

hol mindennemű csatornázást, fürdőt, klosettet, szivattyút,
ennek átalakítását, olcsón és pontosan eszközölöm hely-
ben, mint vidéken. 24 évi tapasztalataim,
ugyszintén 14 évi aradi működésem elég biz-
tosíték tisztelt rendelőimnek, hogy az elvállalt munkát
szakszerűen és pontosan eszközölöm.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

MÓKOS MÁRTON,

3128

szerelő mester.

Petőfi-utca 4. szám.

Használt

ó l o m

megvételre keresetlik

6783

Új női-kalap divatterem!

Van szerencsém az ural hölgyközönsé-
get és igen tisztelt ismerőseit értesí-
teni, hogy Arad, Deák Ferenc-utca
2. sz. a. (Sebessy-ház)

női kalap-divattermet

nyitottam, hol is dus választékú raktárt
tartok legújabb divatu és bécsi és pá-
risi selyem, bársony és Atmeneti eredeti
modell kalapokban legjutányosabb
árak mellett.

Gyászkalapok és átalakításokat izlé-
sesen 24 óra alatt elkészítek.

Főelvem: szolid és figyelmes kiszol-
gálással igen tisztelt vevőim minden igényét
mindenkor legjobban kielégíteni.

Szíves pártfogást kér kitünő tisztelettel

3304

Weisz Róza.

Ügyes kárpitos

olcsón ajánkozik házakhoz dol-
gozni úgy helyben, mint vidékre.

Vidékre árfeladás nélkül.

Stáhl M.

Bercsényi Miklós-utca 32. 3435

A legjobb fém- tisztítószer

Fogyasztás évente
60 millió doboz.

6905-1.

Használjon Nagysád Földes-féle

Margit-Cremet,

hogy arca tiszta, üde és bájos legyen.

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvenc szó-
pítő szere, az egész világon el van terjedve.

Páratlan hatása szerencsés összoállításában rejlik,
a bőr azonnal fevoszi és kiváló hatása már pár óra
lefolyása alatt észlelhető.

Mivel a MARGIT-CREMET utánozzák és hamisítják,
tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert
csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű
felelősséget.

A MARGIT-CREME ártalmatlan, zsírtalan, vegytiszta
készítmény, a mely a külföldön általános feltűnést
keltett.

ARA 1 KORONA.

Margit-szappan 70 fillér. - Margit-pouder 120.

Gyártja:

Földes Kelemen laboratóriuma

ARADON.

35

725—1910 g. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke a Weitzer-utcai leányiskola épületében levő, eddig Halmay és Strausz által bérelt üzlethelyiség bérbeadása iránt folyó év október hó 17-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár: 850 korona évi bérösszeg.

A bérleti idő 1910. november hó 1-én kezdődik.

Bánatpénzül leteendő egy negyedévi bérösszeg készpénzben vagy elfogadható értékpapírokban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székeinek 1910. évi október hó 3-án tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel s. k.
aljegyző.

Alványfa anyag eladás.

Eötvös utcai bidnál különféle méretű gömb fenyőanyagok, építkezésekhez igen alkalmas, olcsó árban eladó. Bővebbet kint a bidnál

Tóth Lajos,
hídsz relési vállalkozó. 3779

Női kalap salon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség szíves figyelmét felhívni most érkezett

legújabb divatu bécsi és párisi modell kalapjaimra.

A legszebb kalapok a legolcsóbb árban csakis nálam kaphatók

Gyászkalapok állandóan raktáron.

Kiváló tisztelettel 3785

Grünblatt Antónia

ARAD, SZABADSÁG-TÉR 11.
Glück huscsarnokkal egy házban.

Tűzifa!

Igen tömören ölezve,

jutányos áron kapható

Dengl Lajos fatelepén

Kossuth-utca végén, a régi temető mellett.

3777

Tűzifa!**Modern****lakások és üzlethelyiségek**

Köruton épülő új házban

november elsejére kiadók.

Tisztán 6 és 1/2 %-ot jövedelmező földszintes és emeletes bérház a Széchenyi utcában eladó.

Bővebbet STEINER JÓZSEF műépítész irodájában Szent László-u. 7. szám.

3771

Olcsóbb a szódavíznél.

Járványos időkben ivóvíz helyett ajánlatos egy kitűnő és olcsó szénasavdus 3780

Ásványvizet inni.
A Mária Radna melletti lippafüredi kristálytiszt, enyhe

„Apolló” berriz

megfelel minden igényeknek, mert kristálytiszt, szénasavdus, vasmentes, bakteriummentes.

Jó ásványvizet nem kellene hirdetni, mert egy próbarendelésnél mindenki meggyőződhetik, hogy családját megóvhatja mindenféle járványt és pénzt takarít meg vele, mivel nem kell többé méreg drága bel- és külföldi ásványvizet venni ha a Lippafüredi Apolló berrizet issza. Kiváló élvezeti ital, a bort nem feketíti.

Kivételes árak Aradon házhoz szállítva palackosera mellett.

Kétféle kristálytiszt „Apolló” berriz . . . 28 fill.

(Patent palackbetét 40 fillér.)

Literes kristálytiszt „Apolló” berriz . . . 18 fill.

(Patent palackbetét 30 fillér.)

Félfiteres kristálytiszt „Apolló” berriz . . . 14 fill.

(Közönséges palackbetét 10 fillér.)

Az üres palackokat bármikor ugyanazon árban visszavevesszük.

Megrendeléseket levelezőlappal vagy telefonon elfogad:

1. Az Apolló-berriz lerakat Arad, Magyar-utca 20/a. 2. Korniss Testvérek telefon 501 sz.
3. Az Arad és Vidéke kiadóhivatala. Salacz-utca telefon 22. — 4. Lippafüred részv. társ. Lippa, telefon 26. sz. Kapható: Hoffmann Ottónál, fűszerkereskedő Szabadságtér 20. Telefon 598. Färber Lajosnál, fűszerkereskedő Rákóczi-utca 1—2. Telefon 311.

Vendéglősök figyelmébe

Van szerencsém értesíteni, hogyaszüretet a világosi szőlőhegyen folyó hó 6-án megkezdtem; a ménesi, magyarádi, muszkai és gal-sai szőlőhegyen folyó hó 10-én kezdem meg a szüretelést és körülbelül 15-én fogom befejezni.

Naponta körülbelül 100 hl friss mustot szállíthatok. Levél és sürgőncim:

3791

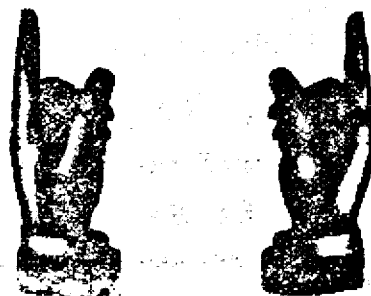
DÁNOS GYULA
szőlőbirtokos Világoson.

Aradi Utmutató

Összeállította: BOROS JÁNOS.

== ÁRA: 1 KORONA. ==

— Kapható: minden könyvkereskedésben. —

PRO HIRDETESEK.**A K I N E K**

ismeretség híján

háztartásra, nevelőre, tisztviselőre, könyvelőre, segédre, főpénztárra, gazdatisztára, kiosztásra, vizeztetőre, kertiészre,	kiosztásra, gazdatisztára, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodászolgára, pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége.
--	--

A K I

bérbeadni kíván

szobákat, házat, vadászterületet,	kocsi, lovat, háziállatot, telket,
---	---

A K I

eladni kíván

szőlőt, magorát, ort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy
--	--

A K Imindenestét vétel vagy bérbevételei az ő
jából keresi;**A K I**valamely állást betölténi kíván: legbizto
sabban érve, ha az**ARADI KÖZLÖNY**

kis hirdetési

rovatát használja

Zálogházbólkiváltott arany, ezüst és
gyémánt-ékszereket vesz és el-
ad Farkas Streicher
Arad, Tóköly-tér 1. 2074**Egy középkorú nő**gazdasszonyi állást keres öreg ur-
nál vagy mint főzőnő. Cím Fer-
dinánd-utca 7. sz. 373**Egy intelligens leány**ajánkozik gyermek mellé vidékre
a varrásban jártassággal bir. Le-
vélben iszives megkereséseket. Szor-
galmas 28. aradi főpostára 3784**Eladó méh**30 család kupkában, 50 kaptár-
ban. Goldis Demeter Berzova. 3770**Ház eladás.**Ujaradon a Rozália-utca 9. számú
ház szabad kézből azonnal eladó.
3778**Csemege szálló**legfinomabb zamatu, kicsinyben 64
fillér, nagyban 60 fillér kilogram-
monkénti árban ajánl: Hármory-
gazdaság Arad, Deák Ferenc-utca
8. szám. 3773**Gyakorlott egyén**Pénzbeszedő, raktárnok, felügyelő
vagy hasonló állást keres, óva-
dékkal és kitűnő bizonyítványok-
kal rendelkezik, nős, gyermeke-
len. Cím a kiadóhivatalban. 3775**Nevelőnőt keres**uri család. A nevelőnőnek egy
első elemi osztályos fiút a
vizsgára elő kell készítenie.
Zongorát vagy francia nyelv-
vet tudók előnyben részesül-
nek. — Ajánlatok „Nevelőnő”
címen a kiadóhivatalba kü-
lendők.**Jókarban levő**női ruhák jutányos áron eladók
Weitzer János-utca 10. sz. alatt**Kényelmesen berendezett**külön bejárattal budozozott szobát
keresek, lehetőleg az Andrássy-
vagy a Szabadság-tér környékén.
Ajánlatok a kiadóhivatalba inté-
zendők.**Makszorok**és egyéb izraelita imakönyvek
magyar és német fordítással. Ud-
vözlő levelezőlapok. 100.000 köte-
tes kölcsönkönyvtár havonként K.
1—feljebb. Iskola-zerek új és hasz-
nált iskolakönyvek nagy készlete.
Krausz Pául, Színházépülete. Te-
lefonszám 511. 511**Keresek**egy 2 szobás tiszta garcon lakást
a belváros közelében. Fürdő szoba
feltétlenül szükséges. Ajánlatokat
elap kiadóhivatalába kérek „állandó
lakó” jelleggel.**Jr. ünepekre**való magyar és német fordításu
diszes és közönséges ma k z o r o k
és imakönyvek nagy választéka.
Igen olcsó árak. Jr. üdvözlő la-
pokban eredeti újdonságok. Nagy
levélpapír-vásár. üzleti könyvek
gyári raktára. Irodai kellékekben
különlegességek. Vidékre is pon-
tos kiszolgálás. Kerpel Izso könyv-
zenemű- és papirkereskedése, köl-
csönkönyvtára és zeneműkölcsonzó
intézete, Aradon. Telefon 885. sz. 525**Őszi Divat Album**utcai, házi toilleto, costum, blous
és stb. valamint gyermekdivat al-
bum Összesen 900 divatképet tar-
talmaz a vaskos 70 oldalas
könyv, ára 250. Kapható Ingusz I.
és Fia könyv-, zenemű- és papir-
kereskedésében Arad, Andrássy-
tér 16. és Weitzer János-utca. 671**Ka cigarettázik**használnon Progress szivarkahü-
velyt. 100 drb. 26 fill. 1000 drb.
K. 240. Egyedül kapható Ingusz I.
és Fia könyv- és papirkereskedé-
sében Arad, Andrássy-tér 16. és
Weitzer János-utca. 1651**Kész kerekeket**7—8—9 kor., hajlitott löcsöket kor.
1.20—1.40, és mindenféle kocsi-
alkatrészeket jutányosan szállít
Geiszl jármű- és faárny-gyár Miksa-
utca 2—3. 2504**4 magyar hold szálló**Gyórokon, a motor megálló köze-
lében, szép termés rajta, új kol-
nával és az összes új kellékekkel
más vállalat miatt azonnal eladó.
Cím Titizer András Arad-Gáj, gőz-
malom tulajdonos. 3018**Kiadó lakás.**Áthelyezés miatt egy modern 3
szobás lakás kerttel együtt 420
forintért kiadó Flórián-ut 50. szám
alatt. 8757.A legtöbb kiállításon legelső díjjal kitün-
tetett és első orvostanárook által ajánlott,

kitűnő minőségű

Esterházy cognac

mindenütt kapható!

Az

3690

Esterházy cognac

a közönség kedvence itala!

Esterházy cognacgyár

TELEFON

31—49.

Központi irodája:

BUDAPEST.

TELEFON

31—49.

V., Csáky-utca 14. szám.

Valódi Perzsa és Smyrna

SZŐNYEGEK

olcsón, nagy választékban

3579

DOMÁN SÁNDOR

Szőnyegházában.

